

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 10 juni 1940 kl. 6 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av landsfiskals- och stadsfiskalsbefattningarna m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

I en den 19 april 1940 dagtecknad, till statsutskottet hänvisad proposition, nr 219, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för sagda dag, föreslagit riksdagen att godkänna de i statsrådsprotokollet framlagda grunderna för en omorganisation av landsfiskals- och stadsfiskalsbefattningarna m. m., avsedd att träda i tillämpning vid den framtida tidpunkt, som kan bli bestämd därför, sedan riksdagen, på framställning, anvisat medel för de av omorganisationen föranledda kostnaderna.

Till statsutskottet hava jämväl hänvisats följande i anledning av propositionen inom andra kammaren väckta motioner, nämligen

nr 261 av herr *Lindqvist*,

nr 262 av herr *Hedlund* i Östersund och

nr 263 av herr *Andersson* i Lindome m. fl.

Efter överenskommelse mellan statsutskottet och första lagutskottet hava propositionen och motionerna behandlats av sammansatt stats- och första lagutskott.

I propositionen redogöres till en början (sid. 2—19) för den nuvarande distriktsåklagarorganisationen.

Därefter redogöres (sid. 19—27) för vissa tidigare reformförslag berörande landsfiskals- och stadsfiskalsorganisationen.

Efter framställning av 1937 års riksdag (skrivelse nr 424) bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för justitiedepartementet att tillkalla sakkunniga att verkställa fortsatt utredning angående omorganisation av landsfiskals- och stadsfiskalsbefattningarna och därmed sammanhängande spörsmål. I direktiven för de sakkunniga anfördes bland annat:

Frågan om en omorganisation av landsfiskals- och stadsfiskalsbefattningarna måste anses stå i det samband med den uppbördsreform, varom utredning pågår, att den icke lämpligen bör lösas fristående. Då enligt vad jag inhämtat uppbördskommitténs arbete numera fortskridit så långt, att det av chefen för finansdepartementet åsyftade samrådet lämpligen kan äga rum, torde utredningen rörande landsfiskals- och stadsfiskalsbefattningarna nu

böra återupptagas. Vid den fortsatta utredningen bör det resultat, vartill 1936 års uppbördskommitté må hava kommit i fråga om handhavandet av utsökningsgöromålen på landsbygden, beaktas. Skulle det befinnas, att landsfiskalernas arbete med indrivning och redovisning av skatter och böter kan i avsevärd utsträckning förenklas, och att en tudelning av landsfiskalsbefattningarna, på sätt i förenämnda promemoria förordades, fördenskuil icke bör komma till stånd, bör övervägas, om och i vad mån särskilda åtgärder erfordras för att vinna en ändamålsenlig anordning med avseende å åklagar-göromålen's handhavande.

De sakkunniga, vilka antogo benämningen 1937 års landsfiskals- och stadsfiskalsutredning, avgävo den 22 april 1939 betänkande med förslag till omorganisation av landsfiskals- och stadsfiskalsbefattningarna m. m. (statens off. utredn. 1939: 9), vilket betänkande ligger till grund för förevarande proposition.

Över de sakkunnigas betänkande hava efter remiss yttranden avgivits av justitiekanslersämbetet, hovrätterna — sedan häradshövdingarna i underlydande domsagor ävensom underlydande rådhusrätter beretts tillfälle att yttra sig i ärendet — processlagberedningen, länsstyrelserna — efter hörande av landsfogden och sedan polischeferna och stadsfullmäktige i de av ärendet berörda städerna i länet samt vederbörande länsavdelning av föreningen Sveriges landsfiskaler beretts tillfälle att yttra sig — statskontoret, riksräkenskapsverket, styrelsen för statens polisskola, generaltullstyrelsen, allmänna lönenämnden, 1936 års lönekommitté ävensom styrelsen för envar av föreningarna Sveriges häradshövdingar, Sveriges stadsdomare, Sveriges kommunalborgmästare, Sveriges landsfogdar, Sveriges landsfiskaler, Sveriges stadsfiskaler, Sveriges stadsfogdar och Sveriges extra landsstatstjänstemän samt styrelserna för riksförbundet för fjärdingsmän och polismän, svenska polisförbundet, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund och Sveriges advokatsamfund.

Huvudlinjerna för en reform.

De sakkunniga.

Den för organisationen av landsfiskalstjänsterna grundläggande frågan är *huruvida dessa tjänster böra uppdelas på två befattningar* i enlighet med vissa tidigare förslag *eller om de böra bibehållas i huvudsak oförändrade* med såväl åklagar- och polisgöromål som utmätningmannagöromål. De sakkunniga hava ansett, att goda skäl tala för båda linjerna, men att en lösning efter förstnämnda linje, varmed skulle följa vissa, icke obetydliga olägenheter, främst sammanhängande med den väsentliga ökning av distriktens storlek, som då bleve erforderlig, icke borde komma ifråga, därest möjlighet erbjöde sig att på annat sätt vinna en avlastning i fråga om en del av landsfiskalernas arbetsbörda. Denna avlastning hava de sakkunniga funnit kunna ernås *dels* genom en förenkling av landsfiskalernas indrivningsverksamhet och vissa andra av landsfiskalernas arbetsuppgifter, *dels* genom att landsfiskalerna tilldelades erforderlig biträdeshjälp så att en rationell arbetsför-

delning kunde genomföras på landsfiskalskontoren. De sakkunniga hava även ifrågasatt, huruvida icke vissa landsfiskalerna tillkommande arbetsuppgifter borde överflyttas på häradsskrivarna.

I fråga om landsfiskalernas indrivningsverksamhet hava de sakkunniga åberopat vad som innefattas i 1936 års uppbördskommittés den 31 oktober 1938 framlagda förslag till omorganisation av uppbördsväsendet och folkbokföringen m. m. (statens off. utredn. 1938: 41, 46 och 48). Kommittén har föreslagit, bland annat, dels en omläggning av skatteuppbörden i den riktningen, att en nedgång av restantierna borde kunna förväntas, dels ock förändringar i indrivningsarbetet, främst hänförande sig till sättet för redovisning av indrivna och utestående restantier.

Den arbetsminskning, som för landsfiskalernas del beräknades uppkomma genom förslagets genomförande, skulle främst bestå i att det i vissa landsfiskalsdistrikt mycket tyngande arbetet med restlängdernas avskrivande åt exekutionsbiträdena bortfölle, handräckningsarbetet centraliserades, antalet balanslängder minskades samt redovisningssystemet och kassabokföringen förenklades.

Uppbördskommitténs förslag berör landsfiskalstjänsterna även på andra områden än i fråga om skatteuppbörden och restindrivningen. Kommittén har sålunda föreslagit, att på häradsskrivarna skola ankomma bland annat:

1) utredningar och yttranden i mantalsskrivnings- och folkbokföringsfrågor;

2) utredningar och yttranden i taxeringsfrågor samt andra kamerala ärenden;

3) utredningar och yttranden i ärenden angående tvister mellan kommuner om ersättning för fattigvård och barnavård;

4) utredningar och yttranden i ärenden angående understöd och lån av allmänna medel;

5) utfärdande av intyg angående fastigheters beskaffenhet;

6) bevakning av det allmännas rätt beträffande publika fastigheter samt förrättande av syn, besiktning och värdering beträffande sådan egendom;

7) bevakning av det allmännas rätt inför domstolar och andra myndigheter i fall där länsstyrelsen så finner lämpligt; samt

8) förrättande av inventeringar, besiktningar, inspektioner och andra förrättningar enligt länsstyrelsens förordnande.

I det föregående har antytts, att de sakkunniga ifrågasatt förenklingar av vissa på landsfiskalerna ankommande arbetsuppgifter utöver indrivningsverksamheten. Dessa förenklingar skulle avse, bland annat, sättet för skriftväxlingen med landsfiskalerna och dem underlydande befattningshavare samt sättet för uppbörden och redovisningen av avgifter för besiktningsskyltar för automobil. Några detaljerade förslag härom hava emellertid icke framlagts av de sakkunniga.

Den lättnad i arbetsbördan och den rationalisering av arbetet, som kan vara att vinna genom de angivna åtgärderna ävensom genom att landsfiskalernas biträdesfråga erhåller en tillfredsställande lösning, hava föranlett de sakkunniga att *övergiva tanken på att vid omorganiseringen av landsfiskalstjänsterna följa tudebningslinjen.*

Ehuru de sakkunniga sålunda anslutit sitt förslag till uppbördskommitténs, hava de dock icke gjort ett genomförande av kommitténs förslag till en förutsättning för sin organisationsplan, vilket de framhållit i den skrivelse, varmed de överlämnat sitt betänkande. De hava emellertid uttalat, att om uppbördsreformen icke skulle komma att genomföras i huvudsaklig överensstämmelse med kommittéförslaget, en viss jämkning av den föreslagna biträdesorganisationen bleve erforderlig.

I enlighet med det nu anförda innebär de sakkunnigas förslag, såvitt angår landsfiskalstjänsterna, att dessa vid omorganisationen icke böra uppdelas utan bibehållas såsom tjänster av den nuvarande typen med den huvudsakliga förändring av arbetsuppgifterna, som följer av en reform av skatteuppbörden och restindrivningen i enlighet med uppbördskommitténs förslag ävensom av en omorganisation av häradskrivartjänsterna enligt de av samma kommitté angivna riktlinjerna.

I övrigt föreslås icke någon förändring av landsfiskalernas arbetsuppgifter i samband med omorganisationen av landsfiskalstjänsterna utöver en mindre jämkning av bestämmelserna om landsfiskals åtalsbehörighet och vad som följer därav, att köpingsåklagarnas åtalsbefogenhet skall indragas, att de mindre städerna skola upphöra att vara egna åklagardistrikt ävensom att antalet jämlikt 1 kap. 3 § utsökningslagen förordnade särskilda utmätningsmän skall begränsas.

För att stad skall utgöra eget åklagardistrikt bör staden enligt de sakkunniga erbjuda en tillräckligt stor arbetsbörda för en åklagare som tillika är polischef. De mindre städerna skola ingå i landsfiskalsdistrikt. Avgörande för frågan om stad skall vara eget åklagardistrikt skall sålunda i princip endast vara storleken av den arbetsbörda som erbjudes åklagaren-polischefen. Stadens egenskap av magistrats- eller fögderistad skall icke vara av betydelse såvitt nu är i fråga. Med hänsyn till de särskilda reglerna om utmätningsmannagöromålens bestridande i magistratsstäderna skola dessa emellertid beröras av omorganisationsplanen endast i fråga om åklagar- och polisgöromålen. Endast i åklagar- och polishänseende komma magistratsstäder att ingå i landsfiskalsdistriktsindelningen. Samma skall gälla beträffande de fögderistäder, för vilka Kungl. Maj:t förordnat särskild överexekutor och som således enligt utsökningslagen äro att jämställa med magistratsstäderna i fråga om utsökningsväsendets organisation.

I samband med den reglering av landets indelning i landsfiskalsdistrikt, som blir erforderlig genom att vissa städer icke längre skola utgöra egna åklagardistrikt, har föreslagits indragning av sammanlagt 81 landsfiskalsdistrikt.

De sakkunnigas förslag innebär i fråga om landsfiskalsorganisationen vidare införande av *skärpta kompetensbestämmelser* för landsfiskalstjänsterna, anställande av erforderligt antal *tjänstebiträden* samt genomförande av *löne-reglering* för landsfiskalerna och biträdena.

Yttranden över förslaget.

En sammanställning av yttrandena i vad de avse förslagets huvudgrunder återfinnes i propositionen sid. 32—41.

Departementschefen.

Departementschefen har anslutit sig till de av de sakkunniga föreslagna huvudlinjerna för en reform av lands- och stadsfiskalsorganisationen och köpingsåklagarna.

Efter att hava redogjort för de brister som vidlåda den nuvarande landsfiskalsorganisationen har departementschefen uttalat, att det för att avhjälpa dessa brister syntes erforderligt, att landsfiskalerna genom statens försorg erhålla en mot arbetsbördans omfattning svarande biträdeshjälp, att löne-reglering genomföres för landsfiskalerna i samband med en indragning av samtliga sportler och med en begränsning av rätten till bisysslor, samt att även landsfiskalernas tjänstebiträden genom statsanställning och lönereglering erhålla förbättrade villkor.

Departementschefen har därefter ingått på frågan, huruvida dessa åtgärder böra förbindas med en mera genomgripande organisatorisk förändring av landsfiskalstjänsterna, samt därutinnan anfört bland annat:

Enligt min mening kunna goda skäl anföras till stöd för en tudelning av landsfiskalstjänsterna. Lika säkert är emellertid, att även olägenheter skulle följa av en reform efter denna linje. Oavsett huruvida tudelningslinjen måhända är den principiellt riktiga, anser jag den dock sakna aktualitet såsom ett praktiskt alternativ, då enligt min mening en omorganisation efter densamma icke kan genomföras nu och icke heller inom en överskådlig framtid. Då de sakkunniga för sin del övergivit tudelningstanken samt grundat sitt omorganisationsförslag på att landsfiskalerna skola i huvudsak bibehållas vid de nuvarande göromålen, kan jag således ansluta mig till de grunder, på vilka förslaget i denna del är uppbyggt.

Vad angår landsfiskalsreformens samband med omorganisationsfrågor å andra områden uttalar sig departementschefen sålunda:

Att de åtgärder, som jag i det föregående angivit vara nödvändiga för att avhjälpa bristerna i landsfiskalsorganisationen, icke redan tidigare blivit vidtagna beror icke på att man ej insett dessa brister. Anledningen har i stället främst varit den, att man fruktat, att en omorganisation av landsfiskalstjänsterna skulle verka föregripande på vissa andra reformer, som direkt eller indirekt måste beröra landsfiskalernas verksamhetsområde. Främst har den alltsedan 1920-talet aktuella frågan om en uppbördsreform utgjort hindret. Det är tydligt, att uppbördsreformen är en fråga av stor betydelse för landsfiskalsorganisationen. Om uppbörden kan effektiviseras så, att restantierna avsevärt begränsas, måste även landsfiskalernas indrivningsarbete minskas, och då detta arbete genomsnittligen utgör ungefär en tredjedel av landsfiskalernas totala arbetsbörda, inses lätt av huru stor betydelse denna arbetsminskning kan bliva. Ytterligare arbetslindring för landsfiskalerna kan följa av en förenkling i bokföringen och redovisningen av indrivna och utestående restantier, vilket arbete nu är synnerligen omständligt och tidsödande.

Enligt vad jag inhämtat av chefen för finansdepartementet måste ytterligare anstå med genomförandet av en uppbördsreform på grundvalen av 1936 års uppbördskommittés förslag. Vid sådant förhållande har jag haft att taga under övervägande, huruvida sambandet mellan en uppbördsreform och nu föreliggande organisationsfrågor vore sådant, att de borde lösas samtidigt. Såsom framgår av den i det föregående lämnade redogörelsen för de sakkunnigas förslag hava de sakkunniga visserligen anslutit detta till uppbördskommitténs, i det att de räknat med att genom en omläggning av uppbörden och restindrivningen i enlighet med vad kommittén föreslagit en betydlig minskning i landsfiskalernas indrivningsarbete skulle inträda. De sakkunniga hava emellertid förklarat, att ett genomförande av kommitténs förslag dock icke utgjorde någon förutsättning för deras organisationsplan samt att, om uppbördsreformen icke komme att genomföras i huvudsaklig överensstämmelse med kommittéförslaget, enligt deras mening endast erfordrades en viss jämkning av den av dem föreslagna biträdesorganisationen. Till den av de sakkunniga sålunda uttalade meningen, vilken knappast mött gensaga i de över betänkandet avgivna yttrandena, anser jag mig kunna helt ansluta mig.

Att sammankoppla landsfiskalsreformen med frågan om polisväsendets förstatligande skulle under nuvarande förhållanden innebära ett förnyat betydande uppskov med reformen och synes därför icke böra ifrågakomma.

I detta sammanhang vill jag även med några ord beröra förslaget att vissa av de nu på landsfiskalerna ankommande göromålen skulle överflyttas på häradsskrivarna. Som skäl mot överflyttningen har anförts, dels att ingen nämnvärd arbetslättnad för landsfiskalerna skulle uppkomma därigenom, dels att i den mån resor erfordrades för ifrågavarande göromåls bestridande ökade resekostnader skulle uppkomma, eftersom fögderierna vore och måste förbliva avsevärt större än landsfiskalsdistrikten, dels ock, att ett dubbelt förmanskap för fjärdingsmännen befarades uppkomma. Huruvida de anförda skälen äro av den art, att de böra föranleda, att ingen ändring göres, anser jag emellertid icke nu behöva prövas, eftersom förslaget närmast framställts såsom ett led i en reform av häradsskrivartjänsterna. Med hänsyn till ifrågavarande göromåls ringa betydelse för arbetsbördan kan den närmare utformningen av landsfiskalsorganisationen icke gärna röna någon inverkan av att förslaget tills vidare får förfalla.

I fråga om tidpunkten för landsfiskalsreformens ikraftträdande anför departementschefen:

Av flera skäl hade det varit synnerligen önskvärt att redan innevarande år kunna definitivt fastställa datum för omorganisationens genomförande. Då omorganisationen emellertid måste draga med sig en kostnadsökning, lär detta icke låta sig göra med hänsyn till det statsfinansiella läget. Det synes mig dock vara angeläget, att man nu fattar beslut angående huvudlinjerna för reformen. Skälen härtill äro främst följande. Trots de ur ekonomisk synpunkt föga gynnsamma utsikterna på landsfiskalsbanan lockade denna länge ett så stort antal aspiranter, att en i huvudsak tillfredsställande rekrytering av landsfiskals- och assistentbefattningarna kunnat ske. Ganska snart blev det emellertid tydligt, att vid en reform av landsfiskalsorganisationen — vilken reform föreföll nära förestående — betydligt skärpta kompetensfordringar komme att uppställas för behörighet till landsfiskalstjänst. Det må erinras om att Schlyter-Ohlin i sin år 1930 framlagda utredning i sådant hänseende föreslogo juris kandidatexamen förutom kriminalteknisk utbildning, och att betydligt skärpta kompetensbestämmelser även föreslogos

av distriktsåklagarutredningen. I samma riktning pekade även Kungl. Maj:ts år 1930 meddelade beslut, att landsfiskalsexamen från och med år 1931 tills vidare icke skulle anställas med mindre Kungl. Maj:t på framställning av länsstyrelse av särskild anledning annorlunda bestämde. Dessa omständigheter i förening med att landsfiskalernas ekonomiska förhållanden undan för undan försämrades utan att någon lönereglering genomfördes verkade så småningom därhän, att aspiranttillströmningen avstannade, och att åtskilliga aspiranter, vilka kunde skaffa sig anställning på annat håll, övergåvo landsfiskalsbanan, då de befara- de, att de icke skulle med den av dem redan förvärvade kompetensen ausas behöriga att erhålla nyorganiserad befattning och icke hade råd eller lust att underkasta sig den vidare utbildning, som kunde komma att föreskrivas. Det är från länsstyrelsehåll omvittnat, att det icke alltid varit de för landsfiskalsbanan minst lämpade aspiranterna som sålunda lämnat banan. Den 1 oktober 1935 utgjorde antalet landsfiskalsaspiranter ännu 504. Icke fullt två och ett halvt år senare, eller den 1 mars 1938, utgjorde antalet 394. Minskningen hade således under denna tid utgjort icke mindre än 110 eller över 20 procent. Sedan dess har minskningen fortsatt; några exakta uppgifter om det nuvarande läget kan jag emellertid icke meddela. Aspirantflyktens verkningar hava sträckt sig långt. Flera länsstyrelser hava sålunda i sina yttranden över de sakkunnigas betänkande framhållit, hurusom det blivit allt svårare att anskaffa vikarier för landsfiskaler under ledigheter för semester eller sjukdom, varför länsstyrelserna måst såsom vikarier utsända länsstyrelsetjänstemän, till stor nackdel för arbetet i länsstyrelserna, under det att man tidigare haft riklig tillgång på landsfiskalsaspiranter för vikariatsförordnanden. Att situationen på en del håll måste betecknas såsom kritisk torde lätt inses, om man nämner, att det finnes län, där under de senaste tio åren icke en enda landsfiskalsaspirant anmält sig.

För att det skall vara möjligt att råda någon bot för dessa rekryteringssvårigheter är det enligt min mening av vikt, att man nu fattar beslut om landsfiskalernas och landsfiskalsassistenternas blivande löneförhållanden, om behörighetsvillkoren för landsfiskalstjänst samt om rekryteringssystemet. Endast därigenom torde givas möjlighet att på landsfiskalsbanan behålla de bästa av de nuvarande landsfiskalsaspiranterna och att så snart som möjligt åter få igång rekryteringen. Detta är för mig huvudskälet, då jag yrkar, att ett principbeslut nu måtte fattas i omorganisationsfrågan.

Landsfiskalsorganisationen.

De sakkunniga.

De sakkunniga hava uppgjort ett förslag till *rikets indelning i landsfiskalsdistrikt* enligt vilket antalet distrikt skulle minskas med 81 till 409, oaktat ett flertal städer helt skulle ingå i distrikten. Därvid hava några fixa maximi- och minimigränser i fråga om distriktens areal och folkmängd icke fastställts. Huvudvikten har lagts på den arbetsbörda distrikten kunna väntas erbjuda befattningshavarna. Intet distrikt har uppdelats på två eller flera domsagor. Tingslags- och fögderiindelningen har däremot icke ansetts behöva vara avgörande för distriktsindelningen. Primärkommunindelningen har så gott som genomgående blivit följd. Samtliga kommuner, som nu tillhöra samma polisdistrikt, hava förts till ett och samma landsfiskalsdistrikt, därest icke särskilda skäl förelegat för annan indelning. Slutligen

hava de sakkunniga följt den principen att landsfiskalsdistrikt skall kunna å kartan helt omskrivas med en sammanhängande linje. Undantag hava emellertid måst göras.

Med hänsyn till behovet av arbetskraft i distrikten hava dessa indelats i sex olika typer, vilka betecknats med romerska siffror från I till VI. Behovet av arbetskraft inom de olika distriktstyperna framgår av följande sammanställning.

Typ I: landsfiskal, som icke är i ständigt behov av tjänstebitråde.

Typ II: landsfiskal och ett skrivbiträde (mindre normaldistrikt).

Typ III: landsfiskal och ett manligt biträde med polismans befogenhet.

Typ IV: landsfiskal och två skrivbiträden.

Typ V: landsfiskal, en landsfiskalsassistent och ett skrivbiträde (större normaldistrikt).

Typ VI: landsfiskal, en landsfiskalsassistent och två — i ett fall fyra — skrivbiträden.

I distriktsindelningsplanen hava även landsfiskalernas *stationeringsorter* angivits. Det slutliga fastställandet av stationeringsorterna skall emellertid ankomma på länsstyrelserna. Liksom enligt nu gällande bestämmelser skall landsfiskal icke äga vara bosatt utanför sitt distrikt utan Kungl. Maj:ts tillstånd.

De sakkunniga hava erinrat om att det nuvarande befordringssystemet varit föremål för en ganska stark kritik, särskilt från landsfiskalerna själva, därvid gjorts gällande, att befordringarna skett ojämnt, såtillvida som länsstyrelserna märkbart gynnat sökande inom eget län till nackdel för de övriga. Som en mätare av missnöjet har angivits det jämförelsevis stora antalet besvär över landsfiskalsutnämningar. För att olägenheterna skola undanröjas och en mera enhetlig prövning av utnämningsärendena möjliggöras hava de sakkunniga föreslagit, att landsfiskalsbefattning skall *tillsättas* av Kungl. Maj:t. I utnämningsärende skola justitiekanslersämbetet samt vederbörande länsstyrelse och landsfogde avgiva yttrande.

Den *disciplinära myndigheten* över landsfiskal föreslås skola utövas av länsstyrelsen i överensstämmelse med vad nu gäller i fråga om landsfogde. Åtal mot landsfiskal för tjänstefel skall emellertid anhängiggöras i underrätt.

Landsfiskals *åtalsbehörighet* skall enligt förslaget undergå en mindre jämkning. Det skall sålunda åligga landsfogde att åtala brott mot 23 kap. 3 § strafflagen, vilka nu ligga under distriktsåklagares åtalsrätt. I övrigt skola bestämmelserna om distriktsåklagares och landsfogdes kompetens i åtalshänseende lämnas orubbade.

Landsfiskalerna föreslås skola genom statens försorg erhålla *beväpning* med stålhylm samt pistol och sabel jämte tillbehör.

Yttranden över förslaget.

En sammanställning av yttrandena i vad de avse landsfiskalsorganisationen återfinnes i propositionen sid. 49—51.

Departementschefen har för egen del anfört:

Den av de sakkunniga utarbetade planen för distriktsindelningen anser jag vara till sina huvudlinjer riktig. Någon prövning av dess detaljer kan nu icke komma ifråga. Särskilt med hänsyn till att det icke låter sig göra att redan nu fastställa tidpunkten för omorganisationens genomförande är det mycket sannolikt, att på en eller annan punkt en jämkning måste vidtagas. Sedan distriktsindelningsplanen uppgjordes, har Karlskoga, ingående i Karlskoga landsfiskalsdistrikt, erhållit stadsrättigheter. Möjligen blir härigenom en viss jämkning av indelningsplanen för Nora domsaga erforderlig. Motsvarande jämkningar kunna på andra håll behöva vidtagas på grund av inkorporeringar och andra administrativa indelningsändringar. Jag vill erinra om att de sakkunniga själva av sådana skäl i ett fall ansett sig nödsakade att uppställa alternativa indelningsförslag.

Det nu anförda gäller även vad de sakkunniga föreslagit i fråga om biträdestilldelningen i distrikten. Jag återkommer emellertid till denna fråga vid behandlingen av löneregleringen för landsfiskalernas tjänstebiträden.

Frågan, huruvida landsfiskalsbefattning bör tillsättas av Kungl. Maj:t eller av lägre myndighet, är föremål för olika meningar. Principiellt synes mig icke föreligga någon anledning att belasta Kungl. Maj:t med utnämns- ärendena. Huruvida så ändock bör ske för att tillmötesgå önskemålet om enhetlig prövning av dessa befordringsfrågor, finner jag icke nödvändigt att här upptaga till prövning utan anser, att därmed kan anstå tills beslut skall fattas om nyorganisationens genomförande.

Bestämmelserna om den disciplinära myndigheten över landsfiskal synas böra utformas i nära anslutning till motsvarande bestämmelser om landsfogde med den av de sakkunniga föreslagna modifikationen, att åtal mot landsfiskal för tjänstefel skall anhängiggöras i underrätt. De skäl, som i några remissyttranden anförts till stöd för att hovrätt borde göras till forum för landsfiskal i nu nämnda mål, finner jag ej vara tillräckligt vägande för att motivera en avvikelse från de sakkunnigas förslag, vilket på denna punkt överensstämmer med gällande rätt.

Även den föreslagna jämkningen av bestämmelserna om åtalsbehörigheten anser jag mig böra tillstyrka. Förslaget sammanhänger med att enligt de sakkunniga landsfiskal — liksom även stadsfiskal i den mån förbud ej meddelats i gällande lönestat — skall äga mottaga förordnande såsom rättens ombudsman i konkurs.

Med hänsyn till vikten av att landsfiskalerna erhålla en lämplig beväpning vill jag ansluta mig till de sakkunnigas förslag härom.

Landsfiskalernas utbildning. Rekryteringsgången.

De sakkunniga.

I fråga om villkoren för behörighet till landsfiskalstjänst samt i fråga om rekryteringen av befattningarna föreslås helt nya bestämmelser. Antagningen av aspiranter skall ske genom en för hela riket gemensam antagningsnämnd, enligt de sakkunnigas förslag bestående av justitiekanslern såsom ordförande samt fyra av Kungl. Maj:t förordnade ledamöter, nämligen en landssekreterare, en landskamrerare, en landsfogde och en distriktsåklagare. För att kunna antagas skall sökande vara minst 17 och högst 25 år gammal samt genom särskilt läkarintyg styrka, att han med hänsyn till kroppskonstitution m. m. är lämplig. Sökande skall vidare hava avlagt studentexamen eller visa sig besitta ett däremot svarande kunskapsmått.

Dispens från detta krav skall emellertid kunna givas, då särskilda skäl därtill visas föreligga. En av de sakkunniga, riksgäldsfullmäktigen A. Lindqvist, har icke ansett det nödvändigt eller önskvärt att kräva studentexamen utan funnit avlagd realexamen utgöra tillräcklig underbyggnad. För att erforderlig överblick över aspirantbehovet skall erhållas, föreslå de sakkunniga, att prövning av ansökningar skall ske endast två gånger årligen. Med hänsyn till den sannolika avgången inom de berörda tjänstegrupperna beräknas, att ungefär ett tjugutal aspiranter skola kunna antagas årligen.

Sedan aspiranterna fördelats länsvis, skola de av länsstyrelserna hänvisas att påbörja *provtjänstgöring* inom visst landsfiskalsdistrikt. Avgörande för frågan, vilket distrikt aspirant bör tilldelas, skall vara vederbörande landsfiskals lämplighet som handledare och förmåga att bedöma aspirantens duglighet och fallenhet. För att man skall undvika risken för ett ensidigt bedömande, skall aspiranten fullgöra sin provtjänstgöring på landsfiskalskontor hos minst två landsfiskaler. Dessa skola var för sig till länsstyrelsen avgiva utlåtande rörande aspirantens lämplighet. Sammanlagda provtjänstgöringstiden på landsfiskalskontor skall utgöra nio månader. Skulle länsstyrelsen av de vitsord aspirant erhållit under provtjänstgöringen icke få någon bestämd ledning för bedömandet, huruvida aspiranten är att anse såsom lämplig eller icke, skall länsstyrelsen äga föreskriva, att aspiranten skall fullgöra ytterligare provtjänstgöring hos en tredje landsfiskal.

Efter provtjänstgöringen å landsfiskalskontor skall aspiranten fullgöra provtjänstgöring å länsstyrelsen i det län, dit han hänvisats. Har aspirant under tjänstgöringen på landsfiskalskontor visat sig olämplig, skall länsstyrelsen äga att förvägra honom att tjänstgöra i länsstyrelsen. Sådant beslut skall av aspiranten kunna överklagas i vanlig ordning. Tjänstgöringen på länsstyrelse avser dels att bibringa aspiranterna kännedom om arbetet hos länsstyrelserna, under vilka de sedermera komma att tjänstgöra, dels att giva länsstyrelserna tillfälle att på ett tidigt stadium på nära håll lära känna aspiranterna och få pröva deras lämplighet. Tjänstgöringen skall omfatta en tid av sex månader och förläggas till såväl landskansliet som landskontoret med halva tiden på vardera avdelningen. I samband med tjänstgöringen å länsstyrelsen skall aspirant tjänstgöra tre månader hos landsfogden. Aspirantens tjänstgöring såväl på landskansliet och på landskontoret som hos landsfogden skall betygsättas i särskild ordning.

Efter denna praktiska tjänstgöring om som regel ett och ett halvt år skall aspirantens lämplighet för fortsatt utbildning på landsfiskalsbanan upptagas till särskild prövning av antagningsnämnden. Till ledning för prövningen kommer nämnden att hava utlåtanden om aspiranten från en eller två landsfiskaler samt från landskansli, landskontor och landsfogde. De som finnas lämpliga för vidare utbildning skola av nämnden antagas till distriktsåklagaraspiranter. De övriga skola av nämnden skiljas från banan. Möjlighet skall givas att överklaga dylikt beslut. Med ställningen som antagen distriktsåklagaraspirant skall följa dels rätt till visst arvode dels skyldighet att emottaga förordnanden inom polis- och åklagarväsendet. Antagningen skall gälla visst

län och skyldigheten att emottaga förordnanden skall även vara begränsad till samma län. Antalet aspirantarvoden inom varje län skall bestämmas med hänsyn till aspirantbehovet. Då detta även skall vara avgörande vid bestämmandet av antalet av dem som varje år få påbörja den praktiska tjänstgöringen, undgår man att erhålla flera godkända distriktsåklagaraspiranter än som svarar mot antalet aspirantarvoden.

För att aspiranterna skola förvärva erforderlig erfarenhet av praktiskt polisarbete skola de under sex månader fullgöra *polistjänstgöring*. För att utbildningen under denna tjänstgöring skall bli effektiv, skall den koncentreras till poliskårerna i ett fåtal av de största städerna, där möjlighet gives att erhålla lämpliga instruktörer och handledare för aspiranterna. Tjänstgöringen, som skall omfatta såväl kriminalpolis- som ordningspolisverksamhet, skall för att bli så allsidig som möjligt fullgöras efter vissa gemensamma allmänna anvisningar. Det skall åligga vederbörande polismästare att öva noga uppsikt över att tjänstgöringen i enlighet med dessa anvisningar anordnas på ändamålsenligaste sätt.

Den teoretiskt-juridiska utbildningen, liksom även *den polistekniska*, skall bibringas landsfiskalsaspiranterna vid en särskild, centralt anordnad *kurs*, enligt de sakkunnigas förslag förlagd till statens polisskola i Stockholm. Undervisningen i denna kurs beräknas erhålla en längd av två och ett halvt år, varav två år beräknas för den juridiska undervisningen, och skall i de ämnen, som äro representerade vid universitet och högskolor, läggas på ett akademiskt plan. Kursen skall avslutas med examen. Med hänsyn till rekryteringsbehovet beräknas ny kurs komma att börja högst vartannat år. I fråga om de närmare detaljerna beträffande undervisningsplan m. m. torde få hänvisas till betänkandet, Bil. XXI, sid. 335—337.

Tillträdet till distriktsåklagarkursen skall regleras av antagningsnämnden. De från den praktiska provtjänstgöringen godkända aspiranterna skola intagas i tur och ordning i mån av platstillgång. Därest aspirant under kursen nödgas avbryta undervisningen, skall nämnden kunna utesluta honom från vidare tjänstgöring på banan, varmed även hans ställning som distriktsåklagaraspirant upphör. Detsamma skall bli följden, därest nämnden genom beslut, som vinner laga kraft, förklarar aspirant icke böra få genomgå den teoretiska utbildningen.

I enlighet med det ovan anförda skulle rekryteringsgången till och med den teoretiska undervisningen bli följande:

- studentexamen;
- antagning för provtjänstgöring;
- provtjänstgöring å landsfiskalskontor under sammanlagt nio månader, vilken provtjänstgöring i tveksamma fall kan förlängas;
- provtjänstgöring under sex månader å länsstyrelse (tre månader å landskansli, tre månader å landskontor) samt under tre månader hos landsfogde;
- antagning såsom distriktsåklagaraspirant;
- sex månaders praktisk polistjänstgöring, eventuellt delvis förlagd till sommaruppehållen i den teoretiska undervisningen;

genomgång av distriktsåklagarkurs (två och ett halvt år), avslutad med examen.

Minimitiden från antagningen för provtjänstgöring och till distriktsåklagar-examen blir sålunda omkring fyra år.

För de aspiranter, vilka *efter avlagd juris kandidatexamen* vilja söka vinna distriktsåklagarkompetens, har uppställts ett modifierat utbildningsschema. Även dessa aspiranternas intagning på banan skall regleras centralt på samma sätt som intagningen av övriga aspiranter. Samma krav måste vidare gälla ifråga om kroppskonstitution m. m. Emellertid skall den övre åldersgränsen höjas till 28 år.

I fråga om den teoretiska utbildningen bortfaller givetvis den juridiska delen av distriktsåklagarkursen. Den polistekniska, sista delen av kursen, vilken icke motsvaras av några i juris kandidatexamen ingående ämnen, måste emellertid genomgåas med godkända betyg även av nu ifrågavarande aspiranter. Även den praktiska tjänstgöringen bör till huvudsakliga delar bliva densamma. Eftersom den praktiska polistjänstgöringen har till huvudsakligt syfte att sätta aspiranterna i stånd att tillgodogöra sig den teoretiska polisiära utbildningen vid distriktsåklagarkursen, skola även aspiranter med juris kandidatexamen fullgöra sådan praktisk utbildning under samma tid som övriga aspiranter. Då emellertid den största delen av distriktsåklagarkursen bortfaller — fyra terminer av fem — kan polistjänstgöringen dock icke fullgöras på det sätt som antytts i fråga om andra aspiranter. Den övriga praktiska tjänstgöringen anses kunna förkortas till sex månader på landsfiskalskontor, fyra månader på länsstyrelse och två månader hos landsfogde. Utbildningsschemat för dessa aspiranter blir i enlighet härmed följande:

- juris kandidatexamen;
- antagning för provtjänstgöring;
- provtjänstgöring å landsfiskalskontor under sammanlagt sex månader, vilken provtjänstgöring i tveksamma fall kan förlängas;
- provtjänstgöring under fyra månader på länsstyrelse (två månader å landskansli, två månader å landskontor) samt under två månader hos landsfogde;
- antagning som distriktsåklagaraspirant;
- sex månaders praktisk polistjänstgöring; samt
- genomgång av den polistekniska delen av distriktsåklagarkurs (en termin).

Minimitiden från antagningen för provtjänstgöring och till den teoretiska utbildningens avslutande blir sålunda för nu ifrågavarande aspiranter två år.

Efter avläggandet av distriktsåklagarexamen — respektive för aspiranter med juris kandidatexamen godkänd genomgång av den polistekniska delen av distriktsåklagarkurs — skola aspiranterna av länsstyrelserna antagas till *extra tjänstemän*.

Yttranden över förslaget.

En sammanställning av yttrandena i denna del återfinnes å sid. 55—62 i propositionen.

Departementschefen har för egen del anført:

De nya bestämmelserna om villkoren för behörighet till landsfiskalsbefattning och om rekryteringsgången utgöra en huvudpunkt i förslaget.

I fråga om behörighetsvillkoren innebär förslaget en avsevärd skärpning i förhållande till vad nu gäller. Detta anser jag vara ofrånkomligt med hänsyn till arten och omfattningen av landsfiskalernas nuvarande och blivande arbetsuppgifter. Skärpningen avser dels villkoren för inträdet på landsfiskalsbanan, i vilket hänseende som huvudregel uppställts krav på avlagd studentexamen, dels kraven på den egentliga fackutbildningen. De sakkunniga hava diskuterat frågan, huruvida i sistnämnda hänseende borde krävas juris kandidatexamen, eller om man borde anordna en för landsfiskalerna och övriga distriktsåklagare avpassad specialutbildning. De sakkunnigas val av den senare linjen anser jag vara den under nuvarande förhållanden bästa lösningen. De på landsfiskalerna ankommande göromålen äro visserligen i och för sig av den kvalificerade beskaffenheten, att juris kandidatexamen med hänsyn därtill skulle vara av stort värde för befattningshavarna. Emellertid torde man icke kunna påräkna, att landsfiskals-tjänsterna, även om juris kandidatexamen kräves, kunna i lönehänseende erhålla en så gynnsam placering, att denna kunde uppväga den dyrbara utbildningen. Av landsfiskalstjänsternas jämförelsevis stora antal, i för-
ening med vad nu sagts om löneplaceringen, torde även följa, att det skulle möta betydande svårigheter att ernå en tillfredsställande rekrytering, om man av aspiranterna krävde juris kandidatexamen. Det skulle vara mycket beklagligt, om sådana jurister, som misslyckats på andra banor och för vilka landsfiskalsbanan på grund av mindre hård konkurrens blivit sista resursen, komme att söka landsfiskalstjänst. En sådan utveckling vore emellertid i hög grad sannolik, om landsfiskalstjänsterna gjordes till jurist-tjänster.

Man synes mig desto hellre kunna frångå kravet på juris kandidatexamen, som denna ingalunda torde vara nödvändig för landsfiskalerna för att de skola kunna på ett fullt tillfredsställande sätt sköta de på dem ankommande göromålen. Det har i diskussionen på denna punkt särskilt gjorts gällande, att landsfiskalerna icke skulle kunna vara fullgoda åklagare, om de icke hade fullständig juridisk utbildning. Man har framhållit, att det blivit allt vanligare, att svarandena i brottmål anlitade rättsbildade biträden, och att det icke vore staten värdigt, att den tjänsteman, som hade att i rättegången hävda statens straffanspråk, vore med hänsyn till utbildningen svarandepartens biträde underlägsen. Kravet på åklagarens jämbördighet med svarandens biträde anser jag fullt befogat, men jag anser, att man härvid måste taga i betraktande även åklagarens polistekniska utbildning. Man lär ingalunda kunna göra gällande — och detta har även framhållits i yttrandena över betänkandet — att en åklagare med den utbildning han enligt förslaget avses skola erhålla är den tilltalades rättsbildade biträde underlägsen inom det område, där de mötas, nämligen straffprocessen.

Det är emellertid uppenbart, att det är av mycket stor betydelse, huru denna särskilda distriktsåklagarutbildning anordnas. De sakkunniga hava vid betänkandet fogat ett förslag till undervisningsplan (Bil. XXI, sid. 335—337) som jag, utan att här vilja ingå i detaljer, finner väl avvägt. De däri angivna kursfordringarna äro så pass omfattande, att stora krav

måste ställas såväl på eleverna som på lärarna och undervisningens anordnande, om allt skall kunna medhinnas inom den angivna tiden. För att ernå detta hava de sakkunniga föreslagit, att undervisningen skulle förläggas till en särskild avdelning vid statens polisskola. Skolans styrelse har emellertid förklarat, att den föreslagna undervisningen — vad dess juridiska del anginge — vore så artskild från den övriga undervisning, som meddelades vid skolan, att det icke vore möjligt att förlägga den dit utan att skolan omorganiseras, vilket ur andra synpunkter syntes mindre önskvärt. Styrelsen har därför föreslagit, att den juridiska undervisningen i stället borde förläggas till Stockholms högskola. Även i andra remissyttranden hava yrkanden framställts om undervisningens förläggande till juridisk fakultet, därvid man framhållit, att det vid en sådan ordning skulle bli lättare att erhålla kompetenta lärarkrafter och bibehålla undervisningen på ett akademiskt plan. Vad sålunda i yttrandena framhållits synes mig värt att taga i noggrant övervägande. Jag vill därför föreslå, att frågan, huruvida den juridiska undervisningen skall förläggas till polisskolan eller till juridisk fakultet, göres till föremål för fortsatt utredning. Något behov av att nu bestämma sig för endera linjen föreligger icke. Det synes mig dock klart, att även om det skulle visa sig lämpligast att följa det senare alternativet, distriktsåklagareleverna dock böra sammanföras till en särskild utbildningsavdelning för att man skall kunna bibehålla de fördelar de sakkunniga avsett att vinna genom utbildningens koncentrerung till polisskolan.

Av det plan, på vilket den teoretiska undervisningen skall läggas, torde följä, att man måste uppställa krav på studentexamen eller däremot svarande kunskapsmätt för tillträde till densamma. Dispens härifrån bör givetvis kunna lämnas, då skäl därtill föreligga.

För att ernå en tillfredsställande rekrytering av landsfiskalstjänsterna är det icke tillräckligt att uppställa lämpligt avvägda kompetensfordringar. Man måste även tillse, att såvitt möjligt endast för distriktsåklagartjänst väl lämpade aspiranter inkomma på banan, och att dessa under en icke alltför kort tid av praktisk tjänstgöring bli noggrant prövade. Vad de sakkunniga i dessa delar föreslagit finner jag mig kunna biträda. Möjligen skulle det vara önskvärt, om aspiranterna, såsom i vissa av remissyttrandena påyrkats, underginge ytterligare prövning vid underrätt, avseende deras förmåga och lämplighet såsom åklagare. Då det emellertid skulle vara fara värt att aspiranternas provtjänstgöring därigenom förlängdes alltför mycket, kan jag icke förorda att även en dylik särskild domstolsprövning bör krävas.

Den omständigheten, att man icke bör uppställa juris kandidatexamen såsom villkor för behörighet till landsfiskalstjänst, bör givetvis icke medföra, att banan icke bör stå öppen även för dem, vilka efter avlagd juris kandidatexamen vilja söka sig dit, eventuellt i avsikt att så småningom vinna befordran till landsfogdebefattning eller till tjänst såsom stadsfiskal i större stad. Även för dessa aspiranters vidkommande måste intagningen på banan regleras på samma sätt som föreskrives för övriga. De måste underkasta sig praktisk provtjänstgöring samt utbildning i de ämnen, vilka icke omfattas av juris kandidatexamen men ingå i distriktsåklagarundervisningen. De sakkunnigas förslag i dessa delar finner jag väl avvägt.

Landsfiskalernas avlöning.

De sakkunnigas förslag.

Landsfiskalerna föreslås skola i avlöningshänseende erhålla en förmånligare ställning än den de för närvarande intaga. Förslaget innebär i denna

del, att det civila avlöningsreglementet skall göras tillämpligt å landsfiskals-tjänsterna. Löneregleringen skall förenas med en *indragning av samtliga* till landsfiskalerna nu utgående *sportler* samt med en *begränsning av landsfiskalernas rätt till bisysslor*.

Utom de i 4 § civila avlöningsreglementet meddelade bestämmelserna om inskränkningar i rätten till förening av tjänster samt till bisysslor föreslås — i anslutning till de för landsfogdarna gällande bestämmelserna — förbud för landsfiskal att åtaga sig uppdrag

att själv eller genom annan förrätta auktioner;

att vara förvaltare i konkurs; samt

att vara enskild parts rättegångsombud eller rättegångsbiträde annorledes än i samband med utförande av tjänstetalan och där det kan ske utan efter-sättande av landsfiskalen åvilande tjänsteplikter.

Dessutom skall det vara landsfiskal förbjudet att bedriva advokatverk-samhet eller inkasseringsrörelse. Om landsfiskal åtager sig att vara enskild parts rättegångsombud eller rättegångsbiträde, då så är medgivet, skall han icke äga betinga sig eller mottaga gottgörelse för detsamma.

Bestämmelserna avvika från de beträffande landsfogde utfärdade däri, att det icke skall föreligga hinder för landsfiskal att mottaga förordnande som rättens ombudsman i konkurs.

Från förbuden för landsfiskal att annat än under de angivna förutsätt-ningarna vara enskild parts rättegångsombud eller rättegångsbiträde samt att vara förvaltare i konkurs föreslås dispens kunna medgivas av justitiekanslers-ämbetet, efter samråd med länsstyrelsen.

Landsfiskalerna skola erhålla ersättning av statsmedel för erforderliga *ut-gifter i tjänsten*.

Behovet av biträdeshjälp skall tillgodoses genom statsanställda lands-fiskalsassistenter och skrivbiträden. Kostnaden för tillfällig skrivhjälp skall likaledes bestridas av statsmedel. Länsstyrelserna skola avgöra i vilka fall och till vilket belopp dylik ersättning skall utgå.

Det skall ankomma på befattningshavaren att anskaffa erforderlig *tjänste-lokal* jämte därtill hörande möbler med undantag av kassaskåp samt att om-besörja lokalens uppvärmning, belysning och städning. Ersättning härför skall utgå av statsmedel i form av ett särskilt lokalbidrag, vars storlek be-stämmas av länsstyrelsen med hänsyn till lokalbehovet och hyreskostna-derna i orten. Länsstyrelserna skola även tillse, att landsfiskalerna hålla med hänsyn till tjänstens krav i olika hänseenden tillfredsställande kontors-lokalerna.

Övriga förvaltningskostnader, såsom utgifter för inköp och underhåll av er-forderliga kontorsmaskiner och stämplor m. m. samt för skrivmaterialier ävensom för inbindning av föreskrivna diaries och andra handlingar, skola direkt bestridas av statsverket från anslag som disponeras av länsstyrelserna.

Å landsfiskalskontoren nu använda kontorsmaskiner skola på begäran av vederbörande av statsverket inlösas efter värdering. Äganderätten till kon-torsmaskinerna skulle alltså övergå å staten, medan till tjänstelokalen hörande möbler alltjämt skulle ägas av landsfiskalen.

Nu gällande bestämmelser om landsfiskals skyldighet att hava *rikstelefonförbindelse* till sin tjänstelokal och sin bostad skola bibehållas.

Landsfiskal skall enligt de sakkunniga för samtliga *tjänsteresor* äga rätt att åtnjuta såväl resekostnads- som traktamentsersättning enligt bestämmelserna i allmänna resereglementet. Traktamentsersättningen skall dock — oavsett löneplaceringen av de olika landsfiskalstjänsterna — utgå med 8 kronor för dag och 5 kronor för natt eller tillhoppa 13 kronor för dygn. Därest högst sex timmar tagits i anspråk för resa eller förrättning, skall traktamentsersättning icke utgå. Med bibehållande av den för landsfiskalerna nu gällande begränsningen i rätten till resekostnadsersättning föreslås, att dylik ersättning icke skall utgå för resa, med mindre väglängden, beräknad på sätt i allmänna resereglementet sägs, utgör minst tre kilometer (enligt reglementet 1 km.).

Landsfiskalernas reseräkningar skola granskas av vederbörande landsfogde ur synpunkten av resornas ändamålsenlighet och planmässiga anordnande.

Landsfiskalsbefattningarna skola enligt förslaget placeras i *tre olika lönegrader*, nämligen A 22, A 23 och A 24, på så sätt att de flesta tjänsterna eller 358 stycken komma att tillhöra den lägre lönegraden, 45 tjänster lönegraden A 23 samt 6 tjänster lönegraden A 24. Vid avvägningen av lönegradsplaceringen hava de sakkunniga tagit hänsyn till, bland annat, arten av de på landsfiskalerna ankommande göromålen, de skärpta kompetensbestämmelserna, nu gällande lönebestämmelser för befattningshavare i länsstyrelser och inom andra förvaltningsområden samt uppbördskommitténs förslag till lönereglering för häradskrivare.¹⁾

I samband med genomförandet av löneregleringen föreslås samtliga återstående *löneboställen* skola *indragas* till kronan.

Landsfiskalernas *pensionsålder* föreslås med hänsyn till de särskilda krav som landsfiskalstjänsten ställer på befattningshavarnas fysiska rörlighet fastställd till 63 år eller två år under såväl den nuvarande pensionsåldern som den pensionsålder som, därest inga särbestämmelser gäves, skulle följa av de föreslagna lönebestämmelserna.

Yttranden över förslaget. En sammanställning av yttrandena i denna del lämnas i propositionen å sid. 68—74.

Departementschefen har i förevarande hänseende uttalat sig sålunda:

I samband med lönereglering för landsfiskalerna böra samtliga till dem nu utgående sportler indragas till statsverket. I fråga om indrivnings-

¹⁾ Den årliga bruttolönen, inberäknat rörligt tillägg efter nu utgående 12 procent, utgör: för lönegrad A 22 i *lägsta* löneklass i A-ort 7.056 kronor och i I-ort 9.072 kronor samt i *högsta* löneklass i A-ort 8.652 kronor och i I-ort 10.668 kronor.

för lönegrad A 23 i *lägsta* löneklass i A-ort 7.560 kronor och i I-ort 9.576 kronor samt i *högsta* löneklass i A-ort 9.206 kronor och i I-ort 11.222 kronor, samt

för lönegrad A 24 i *lägsta* löneklass i A-ort 8.098 kronor och i I-ort 10.114 kronor samt i *högsta* löneklass i A-ort 9.761 kronor och i I-ort 11.777 kronor.

provisionen må nämnas, att de sakkunniga räknat med ett genomförande av uppborrdskommitténs förslag om att hela provisionsbeloppet — med viss maximering — skulle tillfalla fjärdingsmännen. Detta förslag var emellertid delvis motiverat av att fjärdingsmännen skulle erhålla ökat arbete genom de av kommittén föreslagna organisatoriska förändringarna i fråga om rest-indrivningen. Därest dessa förändringar nu icke bliva genomförda, saknas tydligen anledning att oberoende därav tillerkänna fjärdingsmännen landsfiskalernas andel av provisionen. Denna andel bör i stället inlevereras till statsverket.

Bestämmelserna om förbud för landsfiskal att vid sidan om tjänsten utöva annan verksamhet torde böra utformas i nära anslutning till vad som nu gäller för landsfogde. De avvikelser härifrån, som innehållas i de sakkunnigas förslag, synas mig motiverade. Detta gäller även de föreslagna dispensbestämmelserna, vilka torde vara erforderliga för att icke i vissa delar av landet alltför stora svårigheter skola möta för allmänheten att erhålla biträdeshjälp i rättsliga angelägenheter. Det må erinras om att dispensrätten föreslås skola vara starkt begränsad och sålunda icke avse förbuden att förrätta auktioner, att bedriva advokatverksamhet eller att idka inkasseringsrörelse.

I fråga om landsfiskalernas rätt till resekostnads- och traktamentsersättning vid tjänsteresor har ett detaljerat förslag framlagts av de sakkunniga. Förslaget innebär bland annat en begränsning av dessa ersättningar i förhållande till vad som skulle följa av en tillämpning av allmänna resereglementets bestämmelser. I några av remissvaren hava åtgärder föreslagits syftande till en ytterligare begränsning av utgifterna. Vissa av dessa besparingsförslag anser jag böra tagas under noggrant övervägande. Emellertid torde det icke vara erforderligt att förrän i samband med omorganisationens ikraftträdande taga slutgiltig ståndpunkt till de frågor som härvid uppkomma. Jag anser mig därför icke behöva i förevarande sammanhang mera uppehålla mig vid detta ämne.

Den av de sakkunniga föreslagna lönegradsplaceringen av landsfiskalstjänsterna finner jag väl avvägd. Jag förordar även, om ock med tvekan, de sakkunnigas förslag, att den av skilda anledningar önskvärda differentieringen i lönehänseende av landsfiskalstjänsterna skall ske därigenom, att några tjänster placeras i högre lönegrad än flertalet. Jag vill erinra om att en dylik differentiering redan förekommer inom vissa andra grenar av den statliga förvaltningen. Enligt de sakkunniga borde av de 409 landsfiskalstjänsterna 358 placeras i lönegraden A 22, 45 i lönegraden A 23 samt 6 i lönegraden A 24. I nuvarande läge torde denna avvägning i stort sett vara lämplig. Det torde ligga i sakens natur, att fördelningsplanen, sedan omorganisationen genomförts, med vissa mellanrum måste underkastas förnyad omprövning och jämkningar.

De sakkunnigas förslag om indragning av löneboställen och om sänkning av landsfiskalernas pensionsålder från 65 till 63 år vill jag biträda. Vad pensionsåldern angår, vill jag erinra om att enligt civila tjänstepensionsreglementet, 12 § 2. a), myndighet, som äger att meddela tjänsteman avsked, kan medgiva anstånd därmed, därest och så länge tjänstemannen prövas kunna på tillfredsställande sätt gagna det allmänna, dock icke i något fall längre tid än sammanlagt två år. Jag anser att genom de sålunda meddelade bestämmelserna givits tillräckliga möjligheter att taga hänsyn till de individuella olikheterna i fråga om tjänstedugligheten, och att några särregler icke äro erforderliga för landsfiskalerna.

Landsfiskalernas tjänstebiträden. Avlöningsförmåner åt aspiranterna.

De sakkunnigas förslag.

Landsfiskalernas behov av *biträdes hjälp* skall tillgodoses genom att till landsfiskalernas förfogande ställas dels kvalificerade biträden, *landsfiskals-assistenter*, dels ock biträden för det mindre kvalificerade expeditiönsarbetet, *kanslibiträden* och *skrivbiträden* samt i vissa fall tillfällig skrivhjälp.

Landsfiskalsassistenter skola enligt förslaget finnas anställda i sammanlagt 152 distrikt. För behörighet till assistenttjänst skall erfordras samma formella kompetens som för behörighet till landsfiskalsbefattning. Landsfiskals-assistent skall vara pliktig att under landsfiskalens ledning biträda landsfiskalen i hans göromål. Landsfiskalsassistenten skall intaga förmansställning i förhållande till den övriga polispersonalen inom distriktet. Assistenttjänsterna hava föreslagits skola göras extra ordinarie med en placering i lönegraden Eo 14 enligt civila icke-ordinariereglementet. I fråga om förbud att bedriva viss privat verksamhet liksom beträffande beväpning skola de för landsfiskalerna för motsvarande fall givna bestämmelserna gälla. Landsfiskalsassistent skall vid resa i och för tjänsten äga uppbära resekostnads- och traktamentsersättning under samma villkor som landsfiskal. Den till landsfiskalsassistent utgående traktamentsersättningen skall dock fastställas till 6 kronor för dag och 4 kronor för natt eller alltså till 10 kronor för dygn. Landsfiskalsassistentbefattning skall tillsättas av länsstyrelse efter landsfogdens hörande.

Förslaget upptager inrättandet av sammanlagt 408 *skrivbiträdestjänster*, därav 376 ordinarie i lönegraden A 2 och 32 extra-ordinarie i lönegraden Eo 2. De ordinarie tjänsterna avses för de distrikt, i vilka endast skall finnas ett skrivbiträde. Om i ett distrikt skola finnas flera skrivbiträdestjänster skall halva antalet vara ordinarie, övriga extra-ordinarie. Skrivbiträdestjänsterna avses för såväl manliga som kvinnliga befattningshavare. För 19 distrikt inom de tre nordligaste länen har föreslagits inrättandet av ordinarie *kanslibiträdestjänster* i lönegraden A 7. Dessa tjänster avses utesluta för manliga befattningshavare. Kanslibiträdena skola erhålla polismans befogenhet. Dylik befogenhet skall även i den mån skäl därtill anses föreligga kunna givas åt manligt skrivbiträde. Såväl kanslibiträdes- som skrivbiträdestjänster skola tillsättas av länsstyrelserna.

Distriktsåklagaraspirants arvode har föreslagits till 120 kronor i månaden.

En av de sakkunniga, herr Lindqvist, har, under framhållande att det vore betydelsefullt att eleverna under studietiden erhöles ekonomiskt bistånd, förordat att detta bistånd i stället lämnades i form av stipendier av fri bostad och kost.

Såsom *extra tjänstemän* skola aspiranterna enligt förslaget uppbära lön enligt lönegraden Ex 2. Av aspirantens ställning som extra tjänsteman följer, bland annat, att om aspiranten förordnas att uppehålla assistenttjänst

eller annan tjänst å landsfiskalskontor, lönen kommer att utgå enligt de för sådant fall gällande särskilda reglerna i civila icke-ordinariereglementet.

Yttranden över förslaget i denna del återfinnas i propositionen å sid. 77—79.

Departementschefen har för egen del anfört:

En förutsättning för att den nya organisationen skall fungera tillfredsställande synes mig vara, att biträdesfragan erhåller en god lösning. Vad de sakkunniga därutinnan föreslagit torde kunna i huvudsak godtagas. Vad landsfiskalsassistenterna angår, synes mig dock den föreslagna lönegradsplaceringen väl ogynnsam med hänsyn dels till att för assistentbefattning skall krävas samma kompetens som för landsfiskalstjänst, dels till arten av det arbete, som skall ankomma på assistenterna, dels ock till att tjänstetiden å landsfiskalsassistentbefattning kan beräknas komma att i genomsnitt uppgå till över 10 år, varför befordran till landsfiskalstjänst i allmänhet kan beräknas tidigast vid en levnadsålder av ungefär 35 år. Av redogörelsen för yttrandena framgår även, att ett flertal myndigheter uttalat sig för en gynnsammare löneställning än den föreslagna. Bland andra hava allmänna lönenämnden och 1936 års lönekommitté föreslagit, att assistenterna skulle efter ett antal år uppflyttas till högre lönegrad. En sådan lösning anser jag vara lämplig. Jag vill därför föreslå, att landsfiskalsassistenterna skola bli extra ordinarie tjänstemän i lönegraden Eo 14, men att de, efter att hava tillhört denna lönegrad i sex år, skola uppflyttas i lönegraden Eo 17.¹⁾ I fråga om assistenternas rätt till ersättning för resor i tjänsten ber jag att få hänvisa till vad jag i det föregående anfört beträffande landsfiskalernas rätt till dylik ersättning.

Förslaget upptager i övrigt biträdestjänster av två olika kategorier, nämligen 19 ordinarie kanslibiträdestjänster i lönegraden A 7, avsedda för manliga befattningshavare, samt 376 ordinarie och 32 extra ordinarie skrivbiträdestjänster i lönegraden A 2 respektive Eo 2, avsedda såväl för manliga som för kvinnliga befattningshavare. Inrättandet av kanslibiträdestjänsterna avser att tillgodose ett i vissa distrikt i övre Norrland förefintligt behov av biträden, som kunna tilldelas polismans befogenhet och användas för mera självständiga uppgifter än skrivbiträdena. De skäl som tala för att tillgodose detta behov genom de föreslagna tjänsterna — vilka måhända böra erhålla en mera passande benämning — anser jag så starka, att jag, trots vad i remissyttrandena anförts i annan riktning, vill på denna punkt helt ansluta mig till de sakkunnigas förslag. Min anslutning härtill gäller även löneställningen för dessa biträden. I fråga om skrivbiträdestjänsterna synas mig förhållandena något annorlunda. Å ena sidan läser den föreslagna löneplaceringen vara väl låg, åtminstone beträffande de tjänster, som komma att besättas med manliga innehavare, vilka ju enligt förslaget skola kunna tilldelas polismans befogenhet. Å andra sidan torde det vara svart att redan nu, innan man vunnit närmare kännedom om omorganisationens verkningar, taga ställning till frågan, huruvida man bör inrätta ett så stort antal ordinarie tjänster som förslaget innebär. Jag vill därför föreslå, att i avvaktan

¹⁾ Den årliga bruttolönen, inberäknat rörligt tillägg efter nu utgående 12 procent, utgör: för lönegraden Eo 14 i *lägsta* löneklass i A-ort 4,066 kronor och i I-ort 5,410 kronor samt i *högsta* löneklass i A-ort 5,148 kronor och i I-ort 6,733 kronor, samt för lönegraden Eo 17 i *lägsta* löneklass i A-ort 4,791 kronor och i I-ort 6,296 kronor samt i *högsta* löneklass i A-ort 6,256 kronor och i I-ort 8,111 kronor.

på närmare erfarenheter rörande behovet av biträdeshjälp lämpliga belopp ställas till länsstyrelsernas förfogande för anställning av erforderligt antal skrivbiträden i lönegraden Eo 2 samt manliga biträden — som skola kunna tilldelas polismans befogenhet — i lönegraden Eo 5.¹⁾

Vad härefter angår förslaget, att till aspiranterna, sedan de efter provtjänstgöringen godkänts för vidare utbildning, skulle utgå ett mindre arvode, innebär detta en nyhet, såvitt gäller utbildningen inom det förvaltningsområde, varom här är fråga. Systemet är emellertid icke oprövat inom andra grenar av den statliga förvaltningen, där det torde hava givit gynnsamma resultat. Jag anser, att de skäl som tala för den föreslagna anordningen äro starka nog att helt uppväga de betänkligheter som anförts mot densamma. Skulle emellertid mot förmodan olägenheter yppa sig i ena eller andra riktningen, lär det icke möta några svårigheter att vidtaga därav betingade lämpliga motåtgärder. Jag kan i denna del hänvisa till vad 1936 års lönekommitté därom anför. I likhet med riksräkenskapsverket förutsätter jag, att arvode icke skall utgå i den mån aspirant uppbär lön eller annan särskild ersättning.

Jag vill även ansluta mig till de sakkunnigas förslag, att aspiranterna, sedan de avlagt distriktsåklagarexamen och sålunda förvärvat formell kompetens för distriktsåklagarbefattning, skola av länsstyrelserna antagas till extra tjänstemän. Antagningen synes böra gälla anställning såsom extra tjänstemän vid fögderiförvaltningarna. Vad beträffar den föreslagna löneplaceringen i lönegraden Ex 2 har jag funnit denna väl låg. Flera yrkanden om en gynnsammare löneplacering hava även framställts i yttrandena. Enligt cirkuläret den 12 november 1937 till länsstyrelserna angående lönesättning för icke-ordinarie personal vid länsstyrelserna m. m. må till befattningshavare, som antagits till extra laudskanslist eller extra landskontorist, utgå lön under första tjänsteåret högst enligt 4:e lönegraden i löneplanen för extra tjänstemän, under påföljande två år högst enligt 7:e lönegraden och under därefter följande tre år högst enligt 11:e lönegraden i samma löneplan. Det synes, såsom jämväl framhållits av allmänna lönenämnden, icke gärna kunna ifrågakomma att giva de examinerade distriktsåklagaraspiranterna en sämre löneställning än den som sålunda tillkommer extra landskanslister och extra landskontorister. Den begynnelselön aspiranterna skulle erhålla genom att jämföras med nämnda befattningshavare synes mig skälig. Med hänsyn till den i det övervägande antal fall mycket korta tid som aspiranterna kunna förväntas komma att innehava ställningen såsom extra tjänstemän torde man emellertid kunna ifrågasätta behovet av att meddela särskilda bestämmelser angående lönegradsuppflyttning efter vissa tidsperioder. Jag anser sålunda tillräckligt med en föreskrift om att lönen till nu ifrågasvarande distriktsåklagaraspiranter skall utgå efter lönegraden Ex 4.²⁾ I fråga om aspiranternas tjänstgöringsskyldighet vill jag ansluta mig till lönekommitténs förslag. Aspiranterna böra sålunda vara skyldiga att under anställningstiden fullgöra tjänstgöring av vad slag som kan ifrågakomma med bibehållande av lönen i den för dem fastställda lönegraden.

¹⁾ Den årliga bruttolönen, inberäknat rörligt tillägg efter nu utgående 12 procent, utgör: för lönegraden A 7 i *lägsta* löneklass i A-ort 3,067 kronor och i I-ort 4,089 kronor samt i *högsta* löneklass i A-ort 3,685 kronor och i I-ort 4,922 kronor, för lönegraden Eo 5 i *lägsta* löneklass i A-ort 2,614 kronor och i I-ort 3,474 kronor samt i *högsta* löneklass i A-ort 3,222 kronor och i I-ort 4,297 kronor samt för lönegraden Eo 2 i *lägsta* löneklass i A-ort 2,170 kronor och i I-ort 2,869 kronor samt i *högsta* löneklass i A-ort 2,761 kronor och i I-ort 3,675 kronor.

²⁾ Den årliga lönen, inberäknat rörligt tillägg efter nu utgående 12 procent, utgör i lönegraden Ex 4: i *lägsta* löneklass i A-ort 2,170 kronor och i I-ort 2,869 kronor samt i *högsta* löneklass i A-ort 2,466 kronor och i I-ort 3,272 kronor.

Övergången till den nya landsfiskalsorganisationen.

De sakkunnigas förslag.

I fråga om *övergången till den nya organisationen* har föreslagits följande.

Vid ett genomförande av omorganisationen den 1 juli 1941 komme antalet ordinarie landsfiskaler att utgöra ungefär 340. Dessa ordinarie landsfiskaler äro utan vidare skyldiga att övergå till ny landsfiskalstjänst. De skola utnämnas å nyorganiserade tjänster efter länsstyrelsernas hörande men utan ansökan. Även de landsfiskaler, vilka endast erhållit förordnande tills vidare å sina tjänster, skola utan ytterligare prövning eller särskild utbildning anses behöriga att erhålla nyorganiserad landsfiskalstjänst. Antalet av dessa t. f. landsfiskaler beräknas vid nyssnämnda tidpunkt utgöra ungefär 140. Av dessa beräknas 70 icke kunna erhålla nyorganiserad landsfiskalstjänst utan vara nödsakade att under en tid tjänstgöra å assistentbefattning. Till dessa skall utgå viss lönekomensation, om vederbörande innehåft förordnande tills vidare å landsfiskalstjänst under minst ett halvt år. Har förordnandet varat minst ett år, skall avlöningsförbättring utgå med så stort belopp, att de sammanlagda avlöningsförmånerna motsvara avlöningsförmånerna till befattningshavare i lägsta löneklass i lönegraden A 22 inom ortsgrupp A. Har förordnandet varat kortare tid men dock minst ett halvt år, skall avlöningsförbättringen utgå med hälften av nämnda belopp. Av de vid omorganisationens genomförande förordnade landsfiskalsassistenterna beräknas ungefär 70 icke kunna omedelbart erhålla nyorganiserad assistenttjänst. De av de övriga, som av länsstyrelserna anses lämpliga för befordran på banan, skola antagas till extra tjänstemän i samma lönegrad som föreslagits beträffande landsfiskalsaspirant som avlagt distriktsåklagarexamen.

För samtliga aspiranter, som avlagt landsfiskalsexamen, kansliexamen eller juris kandidatexamen men som icke erhållit tillsvidareförordnande eller därmed jämfäst förordnande å landsfiskalstjänst, skall för behörighet till nyorganiserad landsfiskalstjänst fordras, att de genomgått viss kriminalteknisk utbildning vid kurs av ungefär samma omfattning som de under åren 1930—1938 vid Stockholms högskola hållna kriminaltekniska kurserna för landsfiskaler, landsfiskalsaspiranter och kriminalpolismän. Övriga aspiranter skola icke ifrågakomma till befordran utan fullständig distriktsåklagarutbildning enligt den nya ordningen. Den tid de tjänstgjort på banan skall emellertid kunna tillgodoräknas dem som fullgjord praktisk tjänstgöring. De aspiranter, som icke avlagt studentexamen, men som visat sig lämpliga för banan, skola kunna erhålla dispens från kravet på sådan examen för tillträde till den teoretiska distriktsåklagarutbildningen.

För att underlätta övergången till den nya organisationen föreslås, att ett antal äldre landsfiskaler beredas möjlighet att övergå på frivillig övergångsstat. Avlöningsförmånerna skola utgöras av den nuvarande lönen, 2,000 kronor, ålderstillägg enligt nu gällande regler samt den del av den provisoriska löneförbättringen som utgör lön. Härå skall dyrtidstillägg utgå enligt de bestämmelser som i sådant hänseende gälla i fråga om befattningshavare vid i lönehänseende oreglerade verk.

En redogörelse för yttrandena över denna del av förslaget lämnas i propositionen å sid. 82—84.

Departementschefen har för egen del anfört:

Vid utformningen av bestämmelserna om övergången till den nya organisationen har man, synes det mig, främst att taga sikte på att denna nya organisation så snabbt som möjligt skall erhålla full effektivitet. Tjänsterna böra således så snart ske kan erhålla innehavare, som uppfylla de nya kompetensvillkoren, och de av de nuvarande befattningshavarna, som av en eller annan anledning icke anses böra komma med i den nya organisationen, böra så långt det går lämnas utanför denna. Samtidigt härmed måste man emellertid taga vissa hänsyn till dem, som jämlikt nu gällande eller äldre kompetensbestämmelser kommit in på banan och icke skäligen kunna utan vidare uteslås från densamma.

Det torde icke innebära ett obehörigt klander av landsfiskalskåren, om man utgår ifrån, att det ur effektivitetssynpunkt skulle vara önskvärt, om ett antal av de äldre bland de nuvarande landsfiskalerna icke överfördes å den nya staten. Man kan därvid tänka sig två olika övergångsanordningar. Dels kan man göra det möjligt för dem, som så önska, att frivilligt övergå på övergångsstat med bibehållande i huvudsak av nuvarande avlöningsförmåner, dels kan man tvångsvis överföra vissa landsfiskaler på indragningsstat. Vilka löneförmåner som i sistnämnda fall skola utgå torde böra bli beroende på de närmare omständigheter, under vilka överföringen sker. De sakkunniga, vilka diskuterat båda möjligheterna, hava för sin del föreslagit den förra lösningen. Denna har emellertid den nackdelen med sig, att man icke äger någon garanti för att de befattningshavare, som man helst ville undvika att överföra till nyorganiserad tjänst, övergå å övergångsstat. Det är också möjligt, att endast ett alltför ringa antal befattningshavare skulle befinnas villiga att övergå. I flera yttranden hava också framställts yrkanden om att den frivilliga övergångsstaten borde göras mera lockande genom gynnsammare löne- och pensionsvillkor än de sakkunniga föreslagit. Statskontoret och riksräkenskapsverket hava i stället förordat överförande av vissa äldre landsfiskaler å indragningsstat. Onekligen skulle en sådan åtgärd mera säkert föra till det avsedda målet, nämligen en snabb effektivisering av den nya organisationen. Vad man torde kunna vinna i detta hänseende synes mig väl värt de ökade kostnader, som kunna uppkomma därigenom. Något närmare förslag till dylik indragningsstat föreligger emellertid icke. De nämnda ämbetsverken hava förordat, att frågan om övergångsbestämmelserna göres till föremål för fortsatt utredning. Härtill vill jag ansluta mig. Denna fortsatta utredning torde då även böra omfatta frågorna om tillfällig avlöningsförstärkning eller andra förmåner åt personal, som under övergångsåren eljest skulle komma i ogynnsammare ställning ur ekonomisk synpunkt, eftersom dessa frågor nära sammanhånga med den förut nämnda.

I förevarande sammanhang synes man alltså endast hava att avgöra i vad mån befattningshavare å banan, vilka icke innehava den föreslagna högre kompetensen, likväl skola kunna ifrågakomma till nyorganiserad befattning. Just med hänsyn till det syfte, som man vill vinna genom att redan innevarande år fatta ett principbeslut angående omorganisationen, är det av största vikt att dessa frågor nu bli avgjorda. Vad de sakkunniga i denna del föreslagit anser jag mig kunna i allt väsentligt biträda. De ordinarie landsfiskaler, vilka icke övergå å övergångsstat eller överföras å indragningsstat, böra sålunda, utan ansökan, av vederbörande myndighet utnämnas å nyorganiserad landsfiskaltjänst. Tillsvidareförordnade landsfiskaler böra

— där ej särskilda skäl annat föranleda — utan ytterligare prövning eller särskild utbildning anses behöriga att ifrågakomma till sådan tjänst. De aspiranter, som avlagt landsfiskalsexamen eller juridisk examen men icke erhållit tillsvidareförordnande eller därmed jämställt förordnande å landsfiskalstjänst, böra icke äga behörighet till landsfiskalstjänst — och ej heller till nyorganiserad assistenttjänst, eftersom för sådan skola gälla samma fordringar — om de icke genomgått viss utbildning, företrädesvis i kriminalteknik. Övriga aspiranter böra icke ifrågakomma till nyorganiserad tjänst utan fullständig distriktsåklagarutbildning enligt den nya ordningen, därvid givetvis redan fullgjord tjänstgöring på banan i den mån den är väl vitsordad bör räknas dem till godo såsom fullgjord provtjänstgöring. Jag förutsätter, att intill dess den föreslagna nya teoretiska utbildningen kan beräknas taga sin början tillstånd till avläggande av landsfiskalsexamen kommer att meddelas i den omfattning som erfordras för att man skall hava tillgång till kompetenta landsfiskalsassistenter.

Kostnaderna för den nya landsfiskalsorganisationen.

De sakkunnigas förslag.

Kostnaderna för *avlöning åt befattningshavarna* enligt den nya landsfiskalsorganisationen hava beräknats till 5,269,695 kronor enligt följande uppställning:

358 landsfiskaler i lönegrad A 22	kronor	2,926,650	
45 » » » A 23	»	390,150	
6 » » » A 24	»	54,990	3,371,790
152 landsfiskalsassistenter i lönegrad Eo 14	kronor	689,472	
19 kanslibiträden i lönegrad A 7	»		73,017
376 ordinarie skrivbiträden i lönegrad A 2	kronor	1,059,192	
32 extra ordinarie skrivbiträden i lönegrad Eo 2	»	76,224	1,135,416
		Summa kronor	5,269,695

De *sammanlagda årliga kostnaderna* — med undantag för kostnaderna för resekostnadsersättningar — skulle bli följande:

Löner åt ordinarie, extra ordinarie och extra tjänstemän..	kronor	5,308,695
Rörligt tillägg efter 6 procent	»	318,500
Arvoden åt aspiranter.....	»	86,400
Tillfällig skrivhjälp	»	65,000
Lokalbidrag och övriga förvaltningskostnader	»	449,900
Distriktsåklagarkursen.....	»	37,000
Handledning under polisutbildningen	»	2,000
Summa kronor		6,267,495

Härjämte uppstå vissa *engångskostnader*. Kostnaderna för inlösen av kassaskåp och kontorsmaskiner beräknas uppgå till 318,500 kronor och för beväpning m. m. av 409 landsfiskaler och 152 landsfiskalsassistenter till omkring 112,200 kronor eller sammanlagt omkring 430,700 kronor.

Kostnaderna under övergångstiden beräknas till: för 10 landsfiskalstjänster å övergångsstat i medeltal under tio år 21,250 kronor, för tillfällig avlöningsförstärkning åt 60 landsfiskalsassistenter i medeltal under en treårsperiod 45,000 kronor samt för övergångsavlöning åt vissa extra tjänstemän, vilka innehaft förordnande såsom statsavlönade landsfiskalsassistenter men som vid omorganisationen måst frånträda detta, i medeltal under en treårsperiod 135,000 kronor.

Kostnaderna för den nuvarande organisationen utgöra — med undantag för resekostnaderna — enligt de sakkunnigas beräkningar i huvudsak följande:

Landsfiskalerna:

Lön, tjänstgöringspenningar och förvaltningsbidrag	kronor	1,711,500	
Ortstillägg till 102 landsfiskaler.....	»	20,400	
Ålderstillägg.....	»	391,200	
Tillfällig löneförbättring	»	367,050	
Vikariatsersättningar	»	175,000	
Dyrtidstillägg	»	830,050	3,495,200

Statsavlönade tjänstebiträden:

Arvoden	kronor	450,000	
Dyrtidstillägg	»	150,000	600,000
		Summa kronor	4,095,200

I jämförelse med de nuvarande kostnaderna innebär alltså förslaget en ökning med i runt tal 2,170,000 kronor. Härifrån bör emellertid dragas landsfiskalernas sportler, vilka år 1937 uppgingo till ungefär 800,000 kronor. Härav utgjorde landsfiskalernas andelar av indrivningsprovision ungefär 500,000 kronor. Förslaget kommer vidare att medföra icke oväsentliga utgiftsminskningar genom lönebesparingar för de städer, sammanlagt 66 stycken, vilka skola ingå i landsfiskalsdistrikt.

Departementschefen har i anslutning till bland annat de av honom vidtagna ändringarna i de sakkunnigas förslag uppskattat, att de sammanlagda kostnaderna för löner åt ordinarie, extra ordinarie och extra tjänstemän komma att understiga de av de sakkunniga beräknade med i runt tal 52,000 kronor. Å andra sidan hava kostnaderna för rörliga tillägget beräknats ungefär 150,000 kronor högre. Övriga årliga kostnader — bortsett från kostnaderna under övergångstiden, vilka departementschefen icke ansett sig böra under nuvarande förhållanden närmare beröra — samt engångskostnaderna hava beräknats till de av de sakkunniga angivna beloppen. De sammanlagda kostnaderna hava sålunda av departementschefen beräknats överstiga de av de sakkunniga angivna med ungefär 100,000 kronor.

Departementschefen har vidare anfört följande.

De sakkunnigas kostnadsberäkning utvisar en ökning av kostnaderna i förhållande till de nuvarande med i runt tal 2,170,000 kronor eller med avdrag av landsfiskalernas till statsverket indragna sportler 1,870,000 kronor. Dessa belopp böra emellertid minskas med ungefär 177,000 kronor, motsvarande ökningen efter framläggandet av de sakkunnigas förslag av kostnaderna för dyrtidstillägg. Under förutsättning av att även landsfiskalernas andelar av indrivningsprovisioner indragas till statsverket, skulle merkostnaden nedbringas med ytterligare ungefär 500,000 kronor eller alltså till ungefär 1,200,000 kronor. De sakkunniga hava erinrat om att man vid jämförelse mellan kostnaderna även borde beakta de besparingar, som uppkomme genom indragning av 66 stadsfiskalstjänster. Storleken av dessa besparingar hava de sakkunniga icke kunnat angiva. Även om indragningen av stadsfiskalstjänst i flera fall medför, att ny polisbefälstjänst måste inrättas, synes mig dock tydligt, att beloppet av vad sålunda kan inbesparas måste bliva avsevärt. Att ingå på någon närmare beräkning därav torde dock vara ogörligt. Samtidigt bör emellertid framhållas, att en betydande kostnadsökning kommer att följa av de föreslagna nya bestämmelserna om landsfiskals rätt till resekostnads- och traktamentsersättning. Denna kostnadsökning har icke beräknats av de sakkunniga. Det torde icke heller vara möjligt att redan nu närmare angiva densamma.

Stadsfiskalsorganisationen.

De sakkunnigas förslag.

Av samtliga 116 städer¹⁾ skola endast 50 utgöra självständiga åklagardistrikt. Av dessa 50 städer äro 44 magistratsstäder, nämligen Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping, Hälsingborg, Örebro, Borås, Gävle, Eskilstuna, Uppsala, Västerås, Jönköping, Linköping, Karlskrona, Karlstad, Halmstad, Lund, Kalmar, Landskrona, Sundsvall, Uddevalla, Östersund, Kristianstad, Södertälje, Trelleborg, Falun, Luleå, Kristinehamn, Umeå, Västervik, Nyköping, Härnösand, Visby, Lidköping, Ystad, Söderhamn, Karlshamn, Varberg, Växjö, Vänersborg, Oskarshamn, Skellefteå, Sala och Mariestad samt 6 fögderistäder, nämligen Mölndal, Trollhättan, Skövde, Lidingö, Katrineholm och Sundbyberg. Av dessa föreslås emellertid Mölndal och Trollhättan organiserade såsom landsfiskalsdistrikt med anledning av att landsfiskalerna i de distrikt, i vilka dessa städer ingå, nu äro utmätningsmän i städerna samt städerna såsom fögderistäder icke äro skyldiga att bekosta särskilda utmätningsmän.

I de städer, som sålunda skola utgöra egna åklagardistrikt, skall *stadsfiskal* vara *åklagare*. Beträffande de fem största föreslås icke någon ändring i den nuvarande organisationen av polischefskapet. I de övriga skall *stadsfiskalen* vara *polischef*.

Stadsfiskalerna skola i avvaktan på ett förstатligande av polisväsendet bibehållas såsom *kommunala befattningshavare*, vilket innebär, att deras avlöningsförhållanden skola fastställas i nu gällande ordning. I samband med lönereglering för stadsfiskalerna böra samtliga till stadsfiskalerna nu utgående *sportler indragas* samt för stadsfiskalerna stadgas samma *förbud mot bisysslor m. m.* som föreslås för landsfiskalerna.

¹⁾ Efter framläggandet av de sakkunnigas förslag har även Karlskoga erhållit stadsrättigheter.

Som *kompetensvillkor* för erhållande av stadsfiskalstjänst skola gälla samma fordringar som i fråga om landsfiskalstjänst. Så länge stadsfiskalerna kvarstå såsom kommunala befattningshavare, bör det emellertid stå öppet för städerna att i de fall då skäl därtill anses föreligga uppställa skärpta kompetenskrav, t. ex. krav på landsfogdekompetens.

I fråga om stadsfiskalernas *åklagarverksamhet* skall samma jämkning ske i åtalsbefogenheten som beträffande landsfiskalerna. Åtal för brott mot 23 kap. 3 § strafflagen skola sålunda ankomma på landsfogden.

Stadsfiskalernas *polisverksamhet* har redan i samband med landsfogdereformens genomförande erhållit den reglering som erfordras för stadsfiskalernas inpassande i en enhetlig polischefsorganisation, varför någon ändring i nu gällande regler icke påkallas i förevarande sammanhang.

För fögderistäder, där nu stadsfiskalen är utmättningsman, skall denna anordning kunna bibehållas. Samma skall gälla även för de mindre magistratsstäderna.

Det föreslagna införlivandet av de mindre städerna med landsfiskalsdistrikt skall icke genomföras förrän vakans uppkommit å vederbörande stadsfiskalstjänster. I de magistratsstäderna, där stadsfiskalen även är stadsfogde eller kronokassör, uppkommer ett särskilt övergångsspörsmål med hänsyn till att magistratsstäderna skola ingå i landsfiskalsdistrikt endast i åklagar- och polis-hänseende. Så länge ifrågavarande städer hava egen jurisdiktion föreslås, att stadsfiskalen bibehållas vid åtalsrätten ävensom vid de övriga tjänsteåligganden av angivet slag han må innehava.

Yttrandena över denna del av förslaget hava sammanställts i propositionen å sid. 90—92.

Departementschefen anför för egen del:

De brister, som enligt vad i det föregående sagts vidlåda landsfiskalsorganisationen, föreligga delvis även beträffande *stadsfiskalsorganisationen*, åtminstone vad de mindre städerna beträffar. Vad de sakkunniga föreslagit i fråga om denna utgör ett huvudsak egentligen endast en konsekvens av den redan genomförda landsfogdereformen samt de principer för ordnandet av åklagar- och polischefsorganisationen i städerna, som då fastslogos och vid det därefter pågående omorganisationsarbetet blivit följda. Jag kan därför helt ansluta mig till de sakkunnigas förslag i dessa delar. Att de sakkunniga avvisat tanken på att i förevarande sammanhang avgöra frågan om stadsfiskalernas statsanställning och vad därmed följer beträffande deras avlöningsförhållanden och ett definitivt fastställande av kompetensfordringarna, anser jag fullt riktigt, då denna fråga synes rätteligen böra lösas i samband med polisväsendets förstatligande. Det utredningsarbete härom, till vilket de sakkunniga hänvisat, har emellertid måst tills vidare nedläggas, varför statsanställningsfrågan sålunda blivit ytterligare ställd på framtiden.

På en punkt vill jag dock, med anledning av vissa yrkanden i remissyttrandena, något närmare beröra förslaget, nämligen i fråga om städernas förhållande till landsfiskalsdistriktsindelningen. De sakkunniga hava följt den principen, att endast de städer, vilka erbjuda en tillräcklig arbetsbörda för en åklagare, som tillika är polischef, skola utgöra egna åklagardistrikt,

och att övriga städer skola ingå i landsfiskalsdistrikt. Denna princip anser jag vara riktig och i själva verket den enda möjliga för genomförande av en organisation efter de grunder, som vid landsfogdereformens genomförande godkändes och därefter blivit följda. Med tillämpning av denna princip samt med stöd av särskilda utredningar, som de sakkunniga verkställt i samråd med vederbörande länsstyrelser, hava de sakkunniga kommit till det resultatet, att icke mindre än 66 av de 117 städerna böra ingå i landsfiskalsdistrikt. Gränsen mellan de städer, vilka skola ingå i landsfiskalsdistrikt, och dem, som skola utgöra egna åklagardistrikt, har givetvis icke kunnat dragas vid en bestämd befolkningssiffra. Då samtliga städer med över 10,000 invånare men blott 7 med lägre invånarantal föreslagits skola utgöra egna åklagardistrikt, kan man dock säga, att den ifrågavarande gränsen dragits vid en befolkningssiffra av något under 10,000. I vissa av yttrandena över betänkandet har yrkats, att gränsen borde dragas vid en avsevärt lägre befolkningssiffra. Föreningen Sveriges kommunalborgmästare har sålunda, med instämmande från myndigheterna i några av omorganisationen berörda städer, föreslagit, att städer med ett invånarantal överstigande ungefär 5,000 borde utgöra egna åklagardistrikt. Utan att vilja förringa omfattningen av den arbetsbörda, som åvilar och kan komma att åvila stadsfiskalerna i de nu ifrågavarande städerna, vill jag dock göra gällande, att en dylik gränsdragning icke generellt skulle vara lämplig med hänsyn till den valda utgångspunkten för distriktsindelningen. Därmed vill jag icke hava sagt, att de sakkunnigas indelningsplan icke kan behöva jämkas i vissa detaljer. Jag kan i dessa delar hänvisa till vad jag anfört om de sakkunnigas plan för rikets indelning i landsfiskalsdistrikt. I huvudsak anser jag emellertid de sakkunnigas indelningsplan väl utformad och lämpad att läggas till grund för omorganisationen.

Köpingsåklagarna.

De sakkunnigas förslag.

De sakkunniga hava föreslagit, att samtliga köpingsåklagares åtalsrätt skall upphöra. I de köpingar, där nu särskild åklagare finnes, skall efter reformens genomförande särskilt prövas, om behov kvarstår av en kvalificerad polisman i befälsställning. Denne skall vara underordnad landsfiskalen i distriktet.

Då köpingsåklagaren tillika är utmättningsman, skall som regel landsfiskalen övertaga utmättningsmannagöromålen.

Vissa köpingsåklagare, vilka nu innehava landsfiskalskompetens, skola erhålla rätt att söka nyorganiserad landsfiskals- eller landsfiskalsassistenttjänst. Avgörandet härvid skall tillkomma Kungl. Maj:t. De köpingsåklagar-tjänster, som nu äro besatta med ordinarie innehavare, skola icke omorganiseras förrän i samband med uppkomna vakanser.

Departementschefen har för egen del anfört:

Att bibehålla köpingsåklagarorganisationen efter en reform av landsfiskals- och stadsfiskalsorganisationerna enligt de i det föregående angivna principerna kan givetvis icke ifrågakomma. I denna del har de sakkunnigas förslag ej heller mött någon erinran i remissyttrandena. Det motstånd, som från köpingsåklagarna själva tidigare rests mot tanken att indraga deras åtalsbehörighet, har upphört, sedan det uttryckligen sagts ifrån att reformen

skall genomföras successivt i mån av inträffad ledighet å tjänsterna, och att de köpingsåklagare, vilka nu äro att anse såsom ordinarie innehavare av sina befattningar, icke komma att beröras av reformen.

Motionerna.

I motionen II: 261 av herr *Lindqvist* har framhållits, att realexamen borde vara tillräcklig underbyggnad för vinnande av inträde på landsfiskalsbanan samt att landsfiskalseleverna under studietiden, i stället för kontant arvode, borde kunna erhålla stipendier i form av fri bostad och kost. Motionären har hemställt, att riksdagen måtte vid behandlingen av propositionen beakta de synpunkter i fråga om kompetensvillkor och utbildningsbidrag, som sålunda framlagts.

I motionen II: 262 av herr *Hedlund* i Östersund har hemställts, att riksdagen måtte besluta att vad propositionen innehåller angående förslag till avlöningsbestämmelser för landsfiskalsassistenterna och övriga manliga biträden hos landsfiskalerna skall träda i tillämpning omedelbart och utan avvaktande av att de i propositionen i övrigt framförda förslagen genomföras samt att riksdagen måtte besluta anslå för detta ändamål erforderliga medel.

I motionen II: 263 av herr *Andersson* i Lindome *m. fl.* har hemställts, att riksdagen ville besluta att en reform av landsfiskalstjänsterna måtte genomföras snarast möjligt och senast den 1 juli 1941, att som kompetenskrav för landsfiskalstjänst måtte uppställas avlagd juris kandidatexamen, att bestämmelse meddelas därom, att landsfiskalstjänst skall tillsättas av Kungl. Maj:t, samt att landsfiskalstjänsterna måtte med föreslagen gradering av distrikten fördelas å lönegraderna A 24—26.

Utskottet.

Frågan om landsfiskals- och stadsfiskalstjänsternas omorganisation har länge stått på dagordningen. Att den ännu ej erhållit sin lösning har icke berott på att bristerna i den nuvarande organisationen ej skulle uppmärksammas av statsmakterna. Skälen till att lösningen fått anstå hava i stället varit dels att arbetet med en omorganisation av åklagar- och polisväsendet måst ske i etapper, dels att den ifrågavarande reformen sammankopplats med andra organisationsfrågor, vilka ännu icke kunnat upptagas till avgörande.

Vad angår riksdagens ståndpunkt till den föreliggande omorganisationsfrågan må erinras därom, att 1935 års riksdag, i samband med att den med vissa smärre erinringar godkände de av Kungl. Maj:t i proposition (nr 185) till riksdagen framlagda grunderna för en omorganisation av landsfogdebefattningarna, i skrivelse den 28 maj 1935 (nr 260) anhöll, bland annat, att Kungl. Maj:t skyndsamt ville framlägga förslag till reform beträffande landsfiskaler, stadsfiskaler och med dem jämställda åklagare. Riksdagens anhållan föranledde tillsättandet av en kommitté, som den 24 oktober 1935 avlämnade en promemoria i omorganisationsfrågan. Promemorian lades emellertid icke till grund för någon proposition till riksdagen, delvis av den anledningen att utrednings-

arbetet rörande en reform av skatteuppbörden och folkbokföringen då återupptagits. Med anledning av en i andra kammaren väckt motion hemställde första lagutskottet vid 1937 års riksdag i utlåtande den 18 maj 1937 (nr 63) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville vidtaga sådana åtgärder att förslag till reform beträffande landsfiskaler, stadsfiskaler och med dem jämställda åklagare skyndsammast möjligt förelades riksdagen. Riksdagen biföll första lagutskottets hemställan samt avlät i enlighet därmed skrivelse till Konungen den 5 juni 1937 (nr 424). Samma år tillsattes 1937 års landsfiskals- och stadsfiskalsutredning, vars den 22 april 1939 avgivna betänkande med förslag till omorganisation av landsfiskals- och stadsfiskalsbefattningarna m. m. lagts till grund för den nu föreliggande propositionen.

Av den i propositionen lämnade redogörelsen för remissmyndigheternas yttranden över betänkandet framgår att bristerna i den nuvarande landsfiskalsorganisationen och behovet av en reform på området blivit starkt framhävda i dessa yttranden. Därvid har anförts bland annat följande:

Landsfiskalernas indrivningsarbete och därmed sammanhängande kontorsgöromål hava vuxit i omfattning och tvingat landsfiskalerna att förlägga en stor del av sitt arbete till tjänsterummet. Samtidigt hava även polisgöromålen, vilka ofta kräva landsfiskalernas närvaro ute i distrikten för utredningar och andra åtgärder, starkt ökat. Denna utveckling av tjänstegöromålen har medfört ett ökat behov för landsfiskalerna av biträdes hjälp. Dylik hjälp har emellertid endast i mycket begränsad omfattning ställts till förfogande av staten. Följden har blivit antingen att landsfiskalerna måst med egna medel — sedan nu utgående förvaltningsbidrag visat sig otillräckliga — bestrida kostnaderna för erforderlig biträdes hjälp eller, där landsfiskalen av ena eller andra anledningen icke förmått anskaffa sådan biträdes hjälp, att arbetet löpt fara att desorganiseras. Landsfiskalerna åtnjuta en i förhållande till sina viktiga och svåra arbetsuppgifter mycket låg lön. Sportelinkomsterna, vilka utgå mycket ojämnt i de olika distrikten, hava under de senare åren genomgående minskats. Landsfiskalerna hava i alltför hög grad hänvisats till inkomster i privat verksamhet, ett förhållande som inverkat menligt på deras tjänsteställning. De för landsfiskalstjänsten fastställda kompetensfordringarna hava visat sig otillräckliga, särskilt med hänsyn till landsfiskalernas åklagaruppgifter. De dåliga avlöningsförhållandena för landsfiskalsassistenterna och det ovissa läge, i vilket omorganisationsfrågan sedan lång tid tillbaka befunnit sig, hava slutligen hindrat en tillfredsställande rekrytering på landsfiskalsbanan.

Departementschefen har, efter ett utförligt omnämnande av bristerna i landsfiskalsorganisationen, i propositionen anfört att det av flera skäl varit synnerligen önskvärt att redan innevarande år kunna definitivt fastställa datum för genomförandet av en omorganisation. Då omorganisationen måste draga med sig en kostnadsökning, har han emellertid ansett detta icke låta sig göra med hänsyn till det statsfinansiella läget. På grund av de betydande svårigheter att vinna en tillfredsställande rekrytering å landsfiskalsbanan,

som sedan flera år förelegat och under den senaste tiden framträtt med allt större skärpa, har departementschefen dock ansett det av vikt att man redan nu fattar beslut om landsfiskalernas och landsfiskalsassistenternas blivande löneförmåner, om behörighetsvillkoren för landsfiskalstjänst samt om rekryteringssystemet.

Mot de i propositionen uppdragna huvudlinjerna för en reform av landsfiskalsorganisationen har inom utskottet någon anmärkning av principiell innebörd icke framställts. Vad särskilt angår frågan om en tudelning av landsfiskalstjänsterna anser utskottet liksom departementschefen övervägande skäl tala för en lösning enligt de sakkunnigas förslag. Uppenbarligen bör emellertid, såsom ock departementschefen avsett, närmare undersökas, huruvida icke vissa arbetsuppgifter, som ankomma på landsfiskalerna, lämpligen kunna överföras å andra befattningshavare. För vinnande av lättnad i landsfiskalernas arbetsbörda är ock av vikt att möjliga förenklingar genomföras, såsom i fråga om skriftväxling mellan myndigheter.

Vad angår tidpunkten för reformens genomförande har i motionen II: 263 hemställts att riksdagen ville besluta att genomförandet måtte ske snarast möjligt och senast den 1 juli 1941. I motionen II: 262 har åter hemställts, att riksdagen måtte besluta att vad propositionen innehåller angående förslag till avlöningsbestämmelser för landsfiskalsassistenter och övriga manliga biträden hos landsfiskalerna skall träda i tillämpning omedelbart och utan avvaktande av att de i propositionen i övrigt framförda förslagen genomföras, samt att riksdagen måtte besluta anslå för detta ändamål erforderliga medel. Då de manliga tjänstebiträden, som icke äro landsfiskalsassistenter, nu avlönas av landsfiskalerna, torde en reglering av dessa biträdens löner icke kunna ske utan en avveckling av landsfiskalernas delvis på sportler grundade lönesystem. Jämväl frågan om de nuvarande statsanställda landsfiskalsassistenternas löneförmåner bör enligt utskottets mening, med hänsyn till det nära sammanhang denna fråga i olika hänseenden äger med landsfiskalsorganisationen i övrigt, lösas i det större sammanhanget. Något datum för reformens genomförande synes icke nu kunna fixeras. Utskottet vill emellertid, i anslutning till de ovannämnda motionerna, uttala att det, med hänsyn till de allmänt erkända bristerna i den nuvarande landsfiskalsorganisationen samt de viktiga samhällsfunktioner som tillkomma landsfiskalerna, måste anses vara ett väsentligt statligt intresse att omorganisationsfrågan och därmed även frågan om löne-reglering för landsfiskalerna och deras biträden snarast möjligt erhåller sin lösning.

Beträffande vissa i propositionen berörda detaljspörsmål vill utskottet anföra följande.

I frågan huruvida landsfiskalsbefattningarna skola tillsättas av Kungl. Maj:t eller av lägre myndighet hava olika meningar framträtt. De sakkunniga hava erinrat om att det nuvarande befordringssystemet med tillsättning genom länsstyrelserna varit föremål för en ganska stark kritik särskilt från landsfiskalerna själva, därvid gjorts gällande att befordringarna skett ojämnt, såtillvida som länsstyrelserna märkbart gynnat sökande inom eget län till nackdel

för de övriga. För undanröjande av olägenheterna och möjliggörande av en mera enhetlig prövning av utnämningsärendena hava de sakkunniga föreslagit, att landsfiskalsbefattning skall tillsättas av Kungl. Maj:t. Departementschefen har i propositionen uttalat, att det principiellt icke syntes föreligga någon anledning att belasta Kungl. Maj:t med utnämningsärendena, samt att han icke funne nödvändigt att nu upptaga till prövning, huruvida så ändock borde ske för att tillmötesgå önskemålet om enhetlig prövning av dessa befodringsärenden, utan ansåge att därmed kunde anstå tills beslut skall fattas om nyorganisationens genomförande. I motionen II: 263 har hemställts att bestämelse meddelas därom att landsfiskalstjänst skall tillsättas av Kungl. Maj:t. Enligt utskottets mening måste de olägenheter, som kunna uppstå genom att utnämningsärendena skola handläggas av Kungl. Maj:t, anses vara av mindre betydelse i jämförelse med de fördelar som vinnas genom att ojämnheterna vid utnämningarna undanröjas. Utskottet har därför ansett att landsfiskalsbefattningarna efter omorganisationen skola tillsättas av Kungl. Maj:t.

Departementschefen har i propositionen avvisat tanken på att uppställa juris kandidatexamen såsom behörighetsvillkor för landsfiskalsbefattning. I motionen II: 263 har åter påyrkats att ett dylikt kompetenskrav måtte uppställas. Uppenbarligen kan det i vissa fall, främst måhända när landsfiskal utför åklagartalan i andra brottmål än sådana som röra mera obetydliga förseelser, utgöra en svaghet att han icke har den mera fullständiga juridiska utbildning som avläggandet av nämnda examen innebär. Med hänsyn till landsfiskalernas arbetsuppgifter i stort sett har utskottet dock ej kunnat ansluta sig till kravet på juris kandidatexamen såsom behörighetsvillkor för landsfiskalstjänst. Utskottet vill framhålla, att den antydda svagheten vid åklagartalans utförande kan undanröjas genom att sådan talan vid mera krävande åtal utföres av landsfogden eller landsfogdeassistent. Denna lösning är enligt utskottets mening att föredraga framför uppställandet av juris kandidatexamen såsom behörighetsvillkor för landsfiskalerna. Med hänsyn till den ståndpunkt i fråga om kompetenskraven, som utskottet sålunda intagit, finner utskottet anledning ej föreligga att — såsom i nyssnämnda motion jämväl påyrkats — förorda annan löneställning för landsfiskalerna än den av departementschefen föreslagna placeringen i lönegraderna A 22—A 24.

Såsom grundläggande kompetensvillkor för tillträde till landsfiskalsbanan skall enligt propositionen uppställas avläggandet av studentexamen eller inhämtandet av däremot svarande kunskapsmått, dock med möjlighet till dispens. Detta innebär en skärpning av vad som för närvarande gäller; för tillträde till landsfiskalsexamen fordras nu bland annat betyg över avlagd realexamen eller annat kunskapsprov som må kunna ersätta dylik examen. I motionen II: 261 har också gjorts gällande att realexamen borde anses tillräcklig. Enligt utskottets mening kan det, med hänsyn till den grundliga utbildning som landsfiskalsaspiranterna avses skola erhålla, icke anses föreligga tillräcklig anledning att i princip kräva att aspiranterna dessförinnan genomgått en så långvarig och på landsfiskalernas arbetsuppgifter så föga inriktad utbildning som studentexamen. Man synes härvidlag såsom formell

kompetensfordran kunna nöja sig med realexamen eller däremot svarande kunskapsmätt, varefter det får bero på tillströmningen till banan i vad mån tjänsterna bliva besatta med personer med högre kompetens.

Frågan huruvida den i distriktsåklagarutbildningen ingående juridiska undervisningen skall förläggas till statens polis-skola eller till juridisk fakultet, bör enligt departementschefen göras till föremål för fortsatt utredning. Inom utskottet har den mening framkommit, att förstnämnda alternativ vore att föredraga. Utskottet vill för sin del understryka departementschefens uttalande att, därest man följer det andra alternativet, distriktsåklagareleverna dock i varje fall böra sammanföras till en särskild utbildningsavdelning. Utskottet vill jämväl framhålla vikten av att undervisningen anordnas på ett sådant sätt att eleverna kunna till fullo tillgodogöra sig densamma.

Utskottet ansluter sig till propositionens förslag att landsfiskalernas pensionsålder sänkes från 65 till 63 år. Utskottet vill emellertid i detta sammanhang erinra om att innevarande riksdag, efter hemställan av bankoutskottet i utlåtande nr 19, i skrivelse till Kungl. Maj:t *dels* uttalat sig för en vidgad tillämpning av bestämmelserna om anstånd med avsked ur tjänst efter uppnådd pensionsålder i huvudsaklig överensstämmelse med vad bankoutskottet i berörda utlåtande förordat, *dels ock* anhållit att Kungl. Maj:t ville ej mindre uppdraga åt 1938 års pensionssakkunniga att utreda frågan om en förlängning av gällande anståndstid för avsked ur tjänst vid uppnådd pensionsålder än även för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Departementschefen har i propositionen anfört att en förutsättning för att den nya organisationen skall fungera tillfredsställande är att landsfiskalernas biträdesfråga erhåller en god lösning. Utskottet, som vill understryka det berättigade i detta uttalande, anser sig kunna ansluta sig till propositionens förslag i denna del. Med hänsyn till betydelsen av att samtliga landsfiskaler såvitt möjligt erhålla biträdes hjälp även för andra göromål än de rena skrivgöromålen, anser utskottet det emellertid önskvärt att de biträdestjänster i lönegraden Eo 5, vilka avsetts för manliga innehavare med polis-mans befogenhet, i första hand tilldelas sådana landsfiskalsdistrikt, där enligt organisationsplanen endast ett tjänstebitråde skall finnas.

Vad angår förslaget att till distriktsåklagaraspiranterna under den teoretiska utbildningen skall utgå visst mindre arvode anser utskottet att frågan, huruvida det ekonomiska bidrag, som skäligen kan anses böra utgå från staten till aspiranterna under deras utbildning, bör lämnas i form av ett arvode eller såsom stipendium i enlighet med yrkandet i motionen II: 261, lämpligen bör hållas öppen i avvaktan på ett slutgiltigt fastställande av ordningen för distriktsåklagaraspiranternas teoretiska fackutbildning.

I fråga om bestämmelserna om övergången till den nya organisationen anser utskottet att dessa böra så utformas att man så snart som möjligt skall bliva i tillfälle att tillgodogöra sig fördelarna av denna nya organisation. Detta innebär bland annat att de föreslagna nya kompetensbestämmelserna måste krävas uppfyllda även av vissa av de aspiranter, vilka redan nu äro inne på landsfiskalsbanan. Därvid måste emellertid enligt utskottets mening

stor hänsyn tagas till dessa aspiranternas duglighet och erfarenhet samt personliga förhållanden i övrigt, vilket även synes hava varit avsett av departementschefen.

Propositionens förslag i fråga om stadsfiskalsorganisationen samt beträffande köpingsåklagarna anser utskottet sig kunna helt biträda.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte, med de erinringar som utskottet därutinnan anför, godkänna de i propositionen framlagda grunderna för en omorganisation av landsfiskals- och stadsfiskalsbefattningarna m. m.; samt

B) att de i anledning av propositionen väckta motionerna II: 261—263, i den mån de icke kunna anses besvarade genom utskottets hemställan under A), icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 10 juni 1940.

På sammanfatt stats- och första lagutskotts vägnar:

N. GÄRDE.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från statsutskottet: herrar *Eriksson* i Stockholm, *Bernhard Nilsson*, *Torsten Ström*, *Karl E. Magnusson**, *Isacsson* och *Hansson* i Rubbestad;

från första lagutskottet: herrar *Gärde*, *Karl Emil Johanson*, *Branting*, *Lindqvist*, *Hedlund* i Östersund och *Olsson* i Mellerud.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer

1:o) av herrar *Gärde*, *Bernhard Nilsson*, *Karl Emil Johanson* och *Branting*, vilka ansett, att det stycke i utskottets yttrande (sid. 31—32), som börjar med orden »Såsom grundläggande kompetensvillkor» och slutar med orden »personer med högre kompetens», bort erhålla följande lydelse:

»Såsom grundläggande kompetensvillkor för tillträde till landsfiskalsbanan skall enligt propositionen uppställas avläggandet av studentexamen eller inhämtandet av däremot svarande kunskapsmått. I motionen II: 261 har åter påyrkats att, i likhet med vad för närvarande gäller, realexamen borde anses tillräcklig. Utskottet vill erinra, att ett av huvudsyftena med den förevarande reformen är att stärka landsfiskalernas kompetens. Såsom skäl för propositionens förslag, vilket i denna del överensstämmer med vad de sak-

kunniga förordat, har departementschefen uttalat att det angivna kompetenskravet torde följa av det plan på vilket den teoretiska undervisningen skall läggas. Utskottet vill understryka vikten av att de, som skola genomgå den för distriktsåklagaraspiranterna avsedda utbildningskursen, hava tillräckliga förkunskaper; i propositionen har också framhållits, att de av de sakkunniga föreslagna kursfordringarna äro så pass omfattande, att stora krav måste ställas såväl på eleverna som på lärarna och undervisningens anordnande, om allt skall kunna medhinnas inom den angivna tiden. Härtill kommer att den lämpligaste tiden för aspirantutbildningens påbörjande synes vara den ålder vid vilken studentexamen i regel avlägges. Det torde icke behöva befaras att krav på studentexamen eller motsvarande kompetens skulle medföra att för landsfiskalsbanan lämpade personer skulle bliva utestängda därifrån på grund av kostnaderna; såsom ovan angivits finnes för övrigt möjlighet till dispens. Utskottet har därför ansett sig kunna ansluta sig till propositionen i denna del.»

2:o) av herr *Hedlund* i Östersund, som — under hänvisning till vad som därutinnan anförts i motionen II: 263 — ansett att utskottet bort i sitt yttrande uttala, att den ifrågasatta omorganisationen borde träda i kraft den 1 juli 1941, att som kompetenskrav för landsfiskalstjänst borde uppställas avlagd juris kandidatexamen samt att landsfiskalstjänsterna borde, med den av Kungl. Maj:t förordade differentieringen, placeras i lönegraderna A 24—A 26.
